Yarım Ay

No. 32

15 Kuru[ş]

Bayan!
Size güzellik için en kıymetli bir reçete takdim ediyorum

İşte yalnız bunları kullanmakla, hayalinizde yaşattığınız güzelliğe kavuşursunuz.

İstenilen her türlü tafsilât için bu adrese müracaat ediniz:

ALTUN ÇİÇEK FABRİKASI — İSTANBUL

Sultan Hamam, Dikranyan Hanı altında No. 37-39

Ademi Iktidara
Karşı
HORMOBİN
Tabletleri
Galata Posta K. 1255

ÇOCUKLARINIZI UNUTMAYINIZ!

Değişik havaların zararlı tesirine karşı deri korunmak ister. Bunun için en iyi tarz, akşamları yatmadan önce ve sabahları deriyi NİVEA ile iyice uvmaktır. Deri yumuşak ve gergin kalır.

Mütenasip bir Endam

J. Roussel Korseleri (Gaine) ve Kemerleri vücudu sıkmaksızın tenasübü temin eder. Sevimliğine halel gelmeksizin vücutu yumuşatır ve inceltir.

Fiyatlar: Kemerler 6 liradan.
Korseler (Gaine) sutyenle beraber 25 liradan itibaren.

Satış yeri yalnız:

J. Roussel
Paris

İSTANBUL, Beyoğlu
Tünel meydanı 12 No. lu.
Mağazamızı ziyaret ediniz veya 20 No.lu tarifemizi isteyiniz.
Fiyatlarımızda büyük tenzilât.

Resimli Ay Basımevi

Şimdiye kadar işgal etmekte bulunduğu bina, yeni yapılacak (Adliye Sarayı) için istimlâk olunduğundan :

Sirkecide Ebussuud Caddesinde 1/3 numaralıdaireye

(Eski Mahmut Bey Matbaasının, şimdi Karyola Fabrikasının bulunduğu mahal)

Taşınmakta olduğunu sayın müşterilerine, satıcılarına, okuyucularına saygı ve sevgiyle haber verir.

Muayyen bir muere muteber olmak üzere, reklâm için her türlü rozet siparişlerini:

1000 TANESİ

90 TÜRK LİRAS

fiyat ile kabul ederiz. Bu fiyatta gümrük masrafı dahildir. Teslimat çabuk yapılır.

N. Zigomala
Asmaaltında: Cambaz han caddesi No: 36
İstanbul

KÖKSÜZ ÜSTÜNLÜKLER

İnsanın gayesi bütün ağır işlerden kurtulmaktır. Onları bir zaman hayvanlara gördürmeğe çalışırdı, şimdi daha iyisini buldu, makineye yükletiyor.

Ağır iş dedim, fakat sadece iş de diyebilirdim. Çünkü sırf keyfimiz için, sevdiğimiz için yaptığımızdan başka her iş ağırdır. İnsan mecbur olmağı sevmez; daima zamanına, kendi kendine hâkim olmağı ister. Diyebiliriz ki her ferd, insanlıkta ilerlediği nisbette, her türlü zaruretlere düşman kesilir, onlara isyan eder, onları yenmeğe çalışır. Zaruretlerin en amansızı ve en yenilmezi olan ölümü bile, bir gün yeneceğinden büsbütün ümidini kesmemiştir. Hatta belki bütün emeklerimizin, çalışmalarımızın gayesi budur. Fakat şimdi ondan bahsedecek değilim.

Her birimiz kendi kendimize hâkim olmak isteriz, fakat içimizde başkalarına hâkim almak, öbür insanları kendimizden küçük görmek hevesi de vardır. Fakat insanlıkta ilerledikçe bunu da, içimizin bu zaruretini de, öbür zaruretler gibi yenmeğe çalışırız. Ancak onu yendikten sonra tam insan oluruz. O halde tam insan hiç kimseye, hatta tabiate boyun eğmeğe razı olmıyan, fakat kimseyi de kendine boyun eğdirmek istemiyendir. O, insan oğlunun tabiatın efendisi olmasına çalışır; kendi gibi herkesin de zaruretlerden kurtulmasını ister. «Ben ağır işten, sıkıntıdan, üzüntüden kurtulayım da başkaları ne olursa olsun» diyen hiç şüphesiz ki kötü bir insandır.

Makinenin aleyhinde bulunan fikir, sanat adamını bunun için sevmem. Bugün makineye gördürülen ağır işleri, bir kere sorun, kendisi görmeğe razı olur mu? Elbette ki hayır. Taş kırmak, yük taşımak istemiyen kimseler, başkasının da o işleri görmesini isteyemezler. Ama onlar razı!... Olsun, onlara razı olmamağı öğretmek de, kendi razı olmıyanın borcudur. Makinenin aleyhinde bulunan fikir, sanat adamı, kendisinin kaçındığı işlere başkasının boyun eğmesini hoş gören kimsedir.

Onun aşağı bir adam olması, benliğini yenemediği içindir. Kendisi ağır işlerden kurtulmuş, yüksek denilen işlerle uğraşıyor; insan oğluna yakışacak ince, yumuşak elleri, biçimli bir vücudu var, rahat ediyor. Herkes kendi gibi olursa onun üstünlüğü nerede kalacak? Kendi imtiyazlarının zevkini çıkarması için, onların sırf kendine mahsus olması lâzım. O, herkesle bir midir?

İnsanda asalet hissi, kendini herkesten başka türlü görmek arzusu kadar küçük birşey bilmiyorum. Yükselmek, evet, iyi; fakat herkesle, bütün insanlarla beraber yükselmek... Başka türlüsü geçicidir; insanlığımızı, yani insan oğlunun bir parçası olmak sıfatımızı değil, ancak şahsımızı yükseltir. Fikir, ilim hususunda büyük bir mertebeye varıp da etrafındakilere hor bakan, bu yolda asaletin ancak bazı ferdlere mahsus kalmasını istiyen, onların da kendisi gibi olmasına çalışmıyan adam, iyi düşünülürse, boynuna mavi kurdele bağlandı diye hemcinslerine yukarıdan bakan kediden farklı değildir. Belki aleyhinde bir fark vardır: kendinin gururu ancak tuhaf, onunki iğrençtir.

Değerli bir genç şairimiz (öylesi de tek tük bulunuyor), bir hammalı göstererek sordu:

— Bunun için mi yazayım ? Beni nasıl anlar ?...

Hakkı vardı; fakat bu hal, onun içinde bir eza olmalıdır. Niçin güzeli, inceyi anlamıyan insanlar var? Her insanla kardeş olduğumuzu anlayıp, bu hissi içimizde tahakkuk ettirmedikçe, başka insanların aczini, cehlini kendi aczimiz, cehlimiz gibi duymadıkça, iddia ettiğimiz bütün üstünlükler boştur.

Nurullah Ataç

Uşak — Bayım! ne suç işledim ki beni böyle yumrukluyorsunuz?
Efendi — Oğlum!.. Hiçbir suçun yoktur. Berlin olimpiyatları için eksersiz yapıyorum.

— Üstadım! Konserimi nasıl buldunuz?
— Güzel! Fakat, bilmem neden bana: "Cami yıkıldısa mihrap sağ olsun" atalarsözünü hatırlattı!..

— Paşa!.. Ben "Anneler Birliği"nin toplantısına gidiyorum. Zahireyi al, yemeği hazırla! Yatak odasını yap!.. Geç vakit yorgun döneceğim için yatağı hazır bulayım!.. Dediklerimi unutma!..

— Kızım! Umduğumuzdan kat kat yüksek bir kısmet!...
— Kimmiş anneciğim?...
— Bir demiryolu müteahhidi!..

— Siz harbin Avrupaya sirayet edeceğine ihtimal veriyor musunuz?...
— 1914-1918 badiresini yaşayan bizim nesil ortadan kalkmadan, hayır!..

— Yahu bizi ne tarafa sevk ediyorlar, haberin var mı?...
— Yeni Habeş İmparatorunu karşılamağa!..

— Yavrum!.. Ne için sözünü tutmıyorsun! Hani yaramazlık etmeyecektin.
— Büyükler sözlerini tutuyorlar mı ki!...

— Müstahdimin idaresi tarafından geliyorum; bir famdöşambr istemişsiniz?..
— Doğru!.. Fakat bir büyük anne istememiştim!..

— Föniks sigorta şirketinin kirli çamaşırları ortaya çıkmış; şimdi ne yapacaksın?
— Ne mi yapacağım?.. Başka isimle bir yenisini kuracağım!..

— Sen muaşeret kaidelerine böyle mi riayet edersin? Bir insan karısına hiç arkasını çevirir mi?
— Nizamname, elli yaşından sonra buna cevaz vermektedir!..

GÜLHANE HASTANESİNDE

Ana rahminden dünyaya yaşamak için gelen insan nesli, asırlardanberi menfaat, istilâ, kan dökmek ihtiraslarile biribirlerini yemişlerdir. Harplerin tevlit ettiği hadsiz, hududsuz felâketleri bildikleri halde, bunun önüne geçmek için binlerce senedenberi yapılan bütün teşebbüslere rağmen, hâlâ harbi ideal edinmiş milletler ve diplomatlar vardır.

Bu insan vahşetinin sonunda kolu, bacağı kırılmış, kopmuş; vücutları delik deşik olmuş zavallıları.. zehirli, mikroplu gazlarla binbir veca içinde çırpınanları ölümden kurtarmaya çalışan, cemiyetin ıstıraplarını azaltan, hiç şüphesiz ki doktorluk ve doktorlardır.

Yalnız ölüme çare bulamıyan bu fen kahramanlarının, mikrobun ve harplerin mahvetmek istediği insanlığın hayatını idameye çalışması, beşeriyetin en büyük enternasyonal bir âbidesidir.

Tabiî hayat seyrinde bile meşhur kelâmdır: — Hastanın yüzü soğuktur, derler.

Herkes sizden uzaklaşır... Hastalığın verdiği binbir ıstırap ve veca içinde inim inim inlerken, baş ucunuzda sizi tatlı, ve teselli verici sözlerile tedavi eden biricik can yoldaşınız doktordur.

O vakit, ondan yakın kimseniz var mıdır?

Büyük bir servetiniz varken, herkes dostunuzdur. Fakat bu servetiniz size veda ettiği zaman, onun tekrar elinize geçmesi için, o eski aziz dostlarınızdan hangisi yardımınıza koşar?..

Eğer benimle alay etmeyeceklerini bilsem; veya o derece bir kuvetim olsa, bugün tefessüh etmiş bir hale gelmiş olan akvam cemiyeti diplomatlarının hepsini doktorlardan seçerdim.

Yazan:
NİYAZİ ACUN

Ağır bir hastalığa tutulmuş bulunan dünya diplomasisini tedavi ile uğraşan diplomatlar, dünya sulhunu ellerinden kaçırdıkları dakika, bugünün korkunç harp vasıtaları milyonlarca ana kuzusunu yere serecek, medeniyet eserlerini baştan başa yıkıp yakacaktır. Bu müthiş felâket dakikasında insanlık için çalışan ve çalışacak olan tek bir kuvet kalıyor ki, o da tıbdır.

***

Türk camiasının iftihar edebileceği varlıkların en başında gelenlerden biri de, hiç şüphesizdir ki doktorluğumuz ve doktorlarımızdır.

Kara cehaletleri yüzünden medeniyet terakkilerinden uzak kalmak isteyen padişahlar devrinde, vatanin en perişan bir kısmı olan Anadoluya doktorlarımızdan, bilhassa askerî doktorlarımızdan başka hangi bir fen ve ilim adamı gitmiştir?..

***

Tıbbiyeyi ikmalden sonra, kıymetli süel doktorlarımızın sitaj uğrağı olan Gülhane hastanesindeyim.

Loş bir koridorun uğultuları içinde, hastaların arasına karıştım.

Koridor çok kalabalık...

Hastalıklarını, yüzlerindeki koyu sarı renklerle ifşa eden çehreler, bu çatının altında ilk muayenelerinde şifa bulacaklarını, burada iyi olmuş hastalardan öğreniyorlar.

Gözlerim kadın, kız, erkek çoluk çocuk birçok hastaların üzerinde... Ayakta duran, ve vaziyetlerinden asla hasta olmadıkları anlaşılan üç bayan var. Bu bayanlara dikkatle bakıyorum, üçü de fıkır fıkır fıkırdıyor.

Bu genç kızların yanında bulunan hastalar, onların bu gülüşlerine takatsız bakışlarile bakıyorlar; onların bu çirkin hareketlerini hayret ve teessürle karşılayorlar.

Bu bayanların yanlarına sokuluyorum.

Sarışın olan, kolundaki saatine bakıyor; sanki bir akşam üstü, Karaköy tramvay durak yerinde saatlerce tramvay beklemiş yolcular gibi yüzünü buruşturarak ya-

Profesör Sani Yaver — Dr. Nüzhet Şakir — Genç Tıbbiyeliler İspençiyarda sitajda — Genç eczacılar Gülhane Eczanesinde.

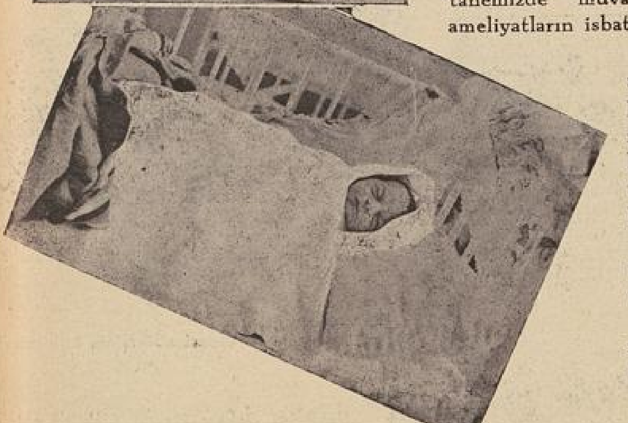

Yazıcımız Gülhane Hastanesi Direktörü ile konuşuyor.

◆

Bu konuşma sırasında gözlerini dünyaya yeni açan bir bebek

nındaki arkadaşına:

— Bu kadar beklediğimize göre, bu tedavinin bâri faydasını görsek...

Yüzlerinden sıhhat ve neşe fışkıran bu kızların tedavilerinin, hangi hastalığa karşı olduğunu araştırırken, omuzuma bir el hafif hafif vuruyordu. Arkama dönüp baktım. Kıymetli dostum bevliye doktoru Kemal. Bana merakla sordu:

— Ne o!.. Hayırola.. hasta mısın?..

Takıldım:

— Hastanenize gelenlerin içinde hiç hasta olmıyanlar yok mudur?

Ve yanımdaki üç bayanı gösterdiğim vakit o:

— Sen bilmezsin azizim! dedi. Vaziyetleri itibarile iyiye benziyorlar ama, bu kadın milletinin hastalığı hiç bitmez.

Koluma girdi ve beni kendi muayene odasına götürdü.

Onun muayene ve tedavi ettikleri hastaların ekserisi gençler. Anlaşılıyor ki bunlar zevk hastalığının kurbanları.. Lâvaj için sıra bekliyorlar.

Dostum doktora Hastaneye niçin geldiğimi söyleyince o, bu sözüme memnuniyetle cevap veriyor:

— Çok iyi ettin. İlkönce bizim bevliye kısmından başlayalım. Bizim kısmın, faydalı neşriyata çok ihtiyacı vardır.

Bulunduğumuz odaya bitişik bir odadan, üçüncü bir odaya girdik.

Bu odanın ortasında ki ameliyat masası üzerine yatırılmış bir Üniversite talebesine, Avrupadan yeni gelen bir elektrik makinesile tedavi yapılıyor.

Doktor duvardaki tablôlarda asılı koca koca taşları göstererek:

— Bu taşları görüyor musunuz?.. bunlar mesane taşlarıdır.

Bunlar Cumhuriyet devrinde Hastanemizde muvaffakıyetle başarılan ameliyatların isbatlarıdır.

Geçenlerde Almanyadan gelen meşhur bir Alman doktoru, hastahanemizin bu kısmını çok muntazam ve mütekâmil buldu.

Duvarlardaki bütün tablôlar hep bu taşlarla dolu.

Bir tablônun önüne geldiğimiz vakit, hayretle sordum:

— Bunlar nedir?

Doktor gülüyordu.

Bu tablô bevliye ile hiç alâkası olmıyan şeyleri gösteriyordu: firkete, kolye, zincir, pul ve balmum gibi türlü türlü şeyler!..

— Bunların ne olduğuna merak ettiniz değil mi?

— ....

— Bunlar da ameliyat neticesi meydana çıkarılmış şeylerdir.

— Fakat bevliye ile olan alâkası nedir?

— İşte bu gördüğün şeyler, cahil insanların zevk vesaitidir.

Bu söz, büsbütün hayretimi tahrik etti ve bir şaşkınlıkla:

— Benimle alay mı ediyorsunuz?.. Firkete, balmumu, kolye gibi şeyler nasıl zevk vesaiti olur, diyecektim.. Fakat o, benim hayretimi şu sözlerile giderdi:

— Mesanede yalnız mesane taşı bulunmaz. Bazan da bu gibi şeyler bulunur. Firkete, kolye, zincir, şırınga lâstikleri kadınların; balmumu da bir erkegin mesanesinden çıkarılmıştır. Cahil bazı genç kızlar, isterik bazı kadınlar tenasül uzuvları ile gayri tabiî bir şekilde oynarlarken, bu şeyleri mesanelerine kaçırmışlardır. Malûmya, kadınlarda mesane tenasül uzvuna erkeğinkinden yakındır.

Bu sebeple birçok genç kızlar, bu uygunsuz hareketleri ile kendilerini mahvediyorlar.

Balmumuna gelince: bir gün bize bir erkek hasta geldi.

İdrarını edemediğini ve çok ıstırap çektiğini söyledi. Derhal rontken muayenesini yaptık. Mesanesinde taş yoktu. İdrarın üstünde zeytinyağı gibi yüzen bir şey vardı.

Hastaya, bunun neden hasıl olduğunu sorduksa da söylemedi. Ve Tabiî ameliyat yaptık. Ameliyat neticesi, çıka çıka bir yumruk gibi balmumu çıktı.

Bana dönerek!

— Siz buna merak ettiniz?

— Şüphesiz..

—Bizde sizin gibi merak ettik. Mesaneye, bilhassa bir erkegin mesanesine bu balmumu nasıl girmiş! Hasta ameliyat neticesi kurtuldu. Ve kendisine bunun mesanesine nasıl girdiğini tekrar sorduk; ısrarımız üzerine anlattı:

— Balmumunu ip gibi yapar, tenasül uzvumun içine sokarak kadın olmanın zevkini arardım. Bu merak bende âdet oldu ve her zaman yapmağa başladım.

Görüyorsunuz ya cihaleti... Bu hareketi her yapışında kopan ve mesaneye giden balmumuları, birike birike bu hale gelmiştir.

***

Gülhane Hastanesinin üst katında, doktor Kemal ile birlikte, kıymetli direktörün odasındayız.

Direktörün çok yüksek misafirperverlikleri, Hastaneyi baştan başa gezmemize âmil oldu; bize:

— Bu dakika çok meşgulüm. Benim vekâletimi Bay Kemal ifa ederlerse, Hastanemizi baştanbaşa gezer, ve ordunun kıymetli doktorlarının burada nasıl bir gayretle sitaj gördüklerini bilfiil tetkik etmiş olursunuz, dedi.

***

Hastanenin alt kısmında, dar bir koridorun sağ tarafında açık bir kapıdan içeri girdik.

Büyük bir tezgâhın başında: terazide ilâç tartanlar, havanda pilül yapanlar, hummalı bir surette çalışıyorlar. Burası eczanedir. Genç bir eczacı bize, eczane hakkında izahat veriyor:

— Doktorlar, hastalarını muayene ettikten sonra reçetelerini yazarlar, bize gönderirler. Biz de, bütün bu reçeteleri yarım saat zarfında çabucak ikmal eder hastalara göndeririz.

Eczanenin karşısında bir yere uğrayoruz:

İspençiyar. Buradaki sitajyer arkadaşlar samimi, fakat ağırbaşlı bir vaziyette bizi karşılayorlar, ve bu şubenin

bu yılki çalışması hakkında bizi tenvir ediyorlar :

İspençiyarî kimya lâboratuvarı, Türkiyede ilk defa olarak, Sıhhıye dairesinin ve Gülhanenin yüksek hocalarının teşebbüslerile açılmıştır. Bu lâboratuvar, Hastanenin bütün ilâçlarını muayene eyler ve miyarlarının tutup tutmadığını tetkik eder.. Bu suretle orduya, bu işleri tamamen kavramış eczacıları ve mütahassısları yetiştirmek için büyük bir faaliyettedir.

Biz, burada bütün müstehzaratı muayene ederiz.

Genç eczacıların samimî havasından uzaklaşıyoruz. Hıfzıssıhha lâboratuvarında bu gün ders yoktu. Bu lâboratuvarda görülen dersler şunlarmış : Zehirli gazlar, ve bu gazlardan korunma çareleri.. Bir askerin normal sıhhat şartları dahilinde tahammülü vesaire...

***

Genç doktorların, tedavi ve ameliyatla iyi etmeye çalışdıkları talihli hastaların koğuşundayız.

İlk uğradığımız koğuş "General Süleyman Numanın„ koğuşu imiş. Bu koğuşa bu ismin verilmesini doktor Kemal sevinçle anlatıyor :

— General Süleyman Numan büyük bir doktordu. Bu Hastanede Türk doktorluğunun üstünlüğünü elde etmiş, ve buraya gelen sitajyerlere hocalık yapmıştır. Onun bu yüksek mesaisinin hatıralarını yadetmek için "General Numan„ koğuşu denilmiştir.

Bu koğuşta dahiliyecilerin hastaları vardır.

Dahiliyeci sitajyerlerin hocası da bay Abdülkadirdir. Burada siviller de gelip sitaj görüyorlar.

Altkat baştanbaşa erkek hastalara ait koğuşlar... Bu koğuşlarda sivil halktan maadâ, subay ve generallar da var.

Türk ordusunun ve doktorlarının ne yüksek ruhlu olduklarını, burada daha bir kere ve tam manasile öğreniyorum.

Bir Generala yapılan ameliyat ve tedavi, sivil bir vatandaşa da ayni hassasiyetile yapılıyor.

Üst katta kadınların koğuşuna giderken, sağ tarafta başhemşire bayan Seheri, odasında çalışırken görüyoruz.

Bayan Seher bize Hastanenin hastabakıcıları hakkında izahat veriyor; ve tedavide kaç hasta olduğunu söyleyor :

— Hemşire, Kızılay ve Ebe mekteblerinden mezun olmuş 17 hemşiremiz vardır. Hastaneye yardım suretile

girmiş ve pratik hemşirelik öğrenmiş 30 pratik hemşire de vardır.

Bu hemşirelerin bugün bakmakta oldukları 287 hasta vardır.

. . . .

Yukariki katta kadınlar koğuşuna çıkarken, koridorları nefis bir yemek kokusu kaplamıştı.

Hastalara yemek götüren hademenin elindeki yemek tepsilerine göz attım: Çok kuvvetli yemeklerdi...

Yazıcımız Başhemşire Bayan Seher ile konuşuyor ...

◆

Fizikî Yeni bir tedavi sisteminin tatbikatında

◆

Bevliyeci Doktor Kemal Elektirikle teda[illegible] yarparken

◆

Bu yemeklerin hastalara verilm[illegible] sinde bir mahzur olup olmadığını so[illegible] dum.

Meğer bu kuvetli yemekler hast[illegible] lığını geçirmiş hastalar içinmiş...

M. Kemalin, Profesör Murad[illegible] Profesör Sani Yaverin, Nüzhet Şakir[illegible] koğuşlarındaki bütün hastalar, canı g[illegible] nülden doktorlarına dua ve teşekk[illegible] ediyorlar.

İhtiyar bir hastanın yanına gittim. Canlı ve neş'eli idi.

— Hastalığın geçti mi nine? dedim

O, gözlerinde parlayan ve sönm[illegible] bilmeyen bir sevinçle :

— Allah Cumhuriyetimizi ve [illegible] doktorları milletin başından ayırmas[illegible] diye her ân dua ediyorum.

İhtiyarın hangi hastalıktan kurt[illegible] duğunu anlamak için sordum :

— Neden ?

— Neden olacak evlâdım. Ben şi[illegible] di 60 yaşındayım. Bu yaşa kadar k[illegible] düm.

Faydalı tetkiklerden hülâsalar:

Yazan

M. Rasim Özgen

BONAPART.. MISIR VALİSİ

Bir Fransız muharriri, Napolyon Bonapartın hayatını tetkik ederken.. bugünkü müstemleke siyaseti üstünde duruyor; ve müstemleke idareciliğinin ruhunu, Mısır valiliği zamanında, Napolyonda en iyi bir şekilde tecelli etmiş buluyor ve diyor ki:

Ancak dâhi olanlara hâs bir tevazua malik olan Mareşal Liautey: «Yeni zamanın ilk müstemlekecisi Bonaparttı! » dediği vakıt çok doğru söylüyordu.

Büyük müstemlekeci! Çünkü o, müstemleke fethini bir vasıta, bir merhale biliyordu; gaye değil... Sonra... o, Mısırda, yalnız bir ordu kumandanı.. emsalsiz bir sevkulceyş üstadı değil.. ayni zamanda - ve hayatında ilk defa olarak - bir hükûmet reisi.. hakikî bir idareci olarak kendini gösterdi. Napolyon.. insanları idare etmesini, ilk defa Kahirede öğrendi

Fransız zaferi, Türk ve Memlûk müstevlilerine karşı, bir halâskâr vaziyetinde Mısır ahalisine dayanmak istedi. İstediğine varabildi mi? Şüphesiz hayır! Yalnız onun kurduğu esas... bugünkü müstemlekecilikte ilk şart haline geldi: Kendini sevdirmek.. kendine hürmet ettirmek; fakat korkarak değil.

Bonapart, Klebere yazdığı bir mektupta: «Mısıra geldiğim zaman, beni en ziyade korkutan şey.. bizden önce, oraya korkumuzun girmesi idi» diyor. 1798 de Kahire ayaklandığı halde, o fikrini değiştirmiyordu.

Napolyonun bir iddiası daha vardı: Kara ordu; ve bu satırlar ile fikrini hülâsa ediyordu: «Sennear'dan Darfurdan binlerce ve binlerce siyah adam toplamak, onları, her sene, Fransız alaylarına yerleştirmek lâzımdır.»

Müstemlekelerde sevgiye dayanmak.. Kara ordudan istifade etmek.. İşte, bugünkü müstemlekeciliğin dayandığı esas! Muharrir haklı olarak şu suali soruyor:

«Umumî harpte.. bu esasa dayanmaktan az mı fayda geldi? »

Bizim Erzurumlu Hasan ağa da ben gibi kördü. Bu Hastaneye gelmiş, gözlerini açmışlar. Ben de, dünyanın güzel şeylerini, iyi insanların yüzlerini görmek saadetine kavuşmak için, taaa Erzurumdan buraya geldim.

Gözlerini göstererek:

— İşte görüyorsunya.. Bana görmek saadetini buradaki doktorlar bahşetti.

Ameliyat odalarına giderken ayakta gezinen hastaların konuşmalarını duyuyorum:

— Maşallah doktora.. Ne çabuk aldı. Yumurcak ta Yaradan bağışlasın, nurtopu gibi...

Kadınların çıktıkları bu koğuşa uğradık.

Meğer bu konuşmalar yarım saat önce doğan bir çocuk içinmiş.

***

Profesör Sani Yaverin ameliyat odasına girdik.

Kıymetli mütahassıs, mühim bir kulak ameliyatı yapıyormuş.. Bu zavallı hasta da anadan doğma sağırmış.

Profesörün ve talebelerinin ameliyatı sayesinde, sağ kulağı açılmış, şimdi de sol kulağının ameliyatını yapıyorlar.

Hastanın kulak arkasındaki kafatasında, köstebek yuvası gibi açılan yeri görünce, diğer ameliyat odalarına gitmeye bir türlü cesaret edemedim.

***

Saatime baktım. Hastaneyi tam dört saat içinde ve birçok yerlerini görmeden gezmişik!..

Doktor Kemali daha fazla alakoymamak için, alt kattaki muayene odalarına kısca uğradık. İlk uğradığımız yer rontken oldu.

Rontken bugün işlemiyor. Bu daireye dünyanın en son modeli olan modern makineler yeniden getirilmiş.. Bunlar bir hafta zarfında kurulacakmış.

Firengi tedavisi, cild muayene odalarına uğradık; buradaki Profesörlerle de görüşdükten sonra ağız, burun, kulak muayenehanesini ziyaret ettik. Bu son uğrağımız bizi Profesör Sani Yaver ile tekrar karşılaştırdı.

Kıymetli Profesör bana:

— Bu tesadüf çok yerinde oldu; beni bir dakika bekleyiniz, dedi.

Muayene odasındaki hastalara göz gezdirdim. Koridorda hastalıklarından şüphe ettiğim üç genç bayan burada idi.

Meğer bunlar: «Viyana Geceleri» isminde bir film görmüşler.

Bu filmde burun ameliyatı sayesinde burunlar güzelleşiyormuş. Kendi burunları biçimsiz olduğundan burunlarından şikâyetçi imişler.

Profesör Sani Yaverin fena burunları güzel yaptığını duymuşlar; tedavi olmak üzere buraya gelmişler.

Şu zavallı kadınların, kendilerini beğendirmek için, ne ıstıraplara katlandıklarını görünce şaşmamak kabil mi!..

. . . .

Profesörün asistanları bizi diğer bir odaya götürdüler ve bana:

— Şu resimlere dikkatle bakınız, dediler.

Ben resimlere bakarken bay Sani yaver geldi; anlatmağa başladı:

— Bu, bir gözü basık, diğer gözü doğru bir bayan değil mi?

— Evet.

— İşte onun ameliyattan sonraki hali.

Duvarlardaki resimlere merakla bakıyorum:

Kulakları büyük bir adam.. Diğer resimde kulakları küçülmüş.

Kıymetli Profesör anlatıyor:

— Avrupadaki güzellik enstitüleri bu cins ameliyatlar sayesinde milyonlar kazanıyor. Görüyorsunuzya, bu ameliyatlar bizde de muvafakıyetle başarılabiliyor. Size bir ameliyat hikâyesi anlatayım da yazınız:

Bundan birkaç ay önce bana zengin bir ermeni geldi; yana yakıla derdini anlattı:

— Bayım.. Ben, zengin bir ermeni ailesinin kızını seviyorum. Hem çıldırasıya. Ansı, babası ve bütün akrabası kızı bana veriyorlar, fakat kız beni beğenmiyor.

Bu ermeninin beni ne maksatla ziyaret ettiğini anlamıştım: Meşhur bir ermeni burnu.

— Ehhh? dedim.

— Kız benim her yerimi beğeniyor.. Yalnız burnumu beğenmiyor: «Burnun küçük olsaydı seninle evlenirdim» diyor.

Ben Avrupaya burun ameliyatına gidecektim. Fakat, sizin de burun ameliyatı yaptığınızı söylediler. Aman bay doktor şu benim burnumu küçült... Tıpkı Rodolf Valântinonun burnu gibi yap.

Ermenin burnunu ameliyat yaptık; ve o koca iğrenç burun Rodlof Valântinonun burnuna benzedi.

İşte resmi. Ve burnu için sevilmeyen delikanlı, burnu düzelir düzelmez, haftasına o kızla evlendi. Beni nişanlısıyla beraber düğünlerine davet etmeğe geldikleri zaman:

— Bay doktor.. Size teşekkür ederim, düğünümüz ancak sizin yüksek hazakatiniz sayesinde olabilmiştir; dedi.

BU BİR UZUN YOLCULUK Kİ!...

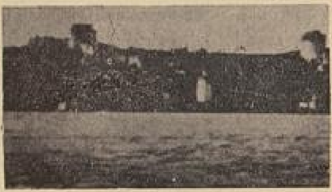

CAHİT UÇUK

No: 5

ÇAKALDA BİR GECE...

Karanlık beni sıkmağa başladı. Babam, annem, kardeşlerim, hiç konuşmuyorlar. Dışarının seslerini dinliyorum, atların nalları çamura gömülüyor; tekerlekler, çamurun içinde dönüyor, yapışkan, donuk bir ses çıkarıyorlar. Arada bir, kamçı şaklıyor, ve arabacının!

— Haydi evlâtlar!

Diye bağırışı...

Çıngırakların ışıklı ötüşleri...

Arabanın yan perdesini araladım. Başımı hafifce eğerek, dışarıya baktım. Uzakta küçük bir ışık görünüyor. İçime büyük bir aydınlık doldu. Arabacıya sordum:

— Çakala yaklaştık mı?

— Deha?.. ışığı bile göründü...

Çakal, ne tuhaf isim. Gözlerimin önüne kitaplarımda resimlerini gördüğüm sivri burunlu, ince vücutlu, çakallar geliyor. Bu gece Çakalda kalacağız, nasıl bir yer?

Bir oteli, güzel bir odası, rahat bir döşeği var mı? Bilmiyorum, düşünemiyorum. Çakal ismi hayalimi işletmiyor: bir köy, bir han, gözlerimde canlanmıyor. Uzakta görünen ışık, arasıra kayboluyor, tekrar göründüğü vakit, biraz daha yakınlaşmış, ve büyümüş olarak ışıldıyordu... Yokuş aşağı iniyoruz, tekerlekler dönmiyor, kayıyor gibi sanki..

Pencerenin kenarından bakıyorum, ışık yaklaşıyor, biz ışığa doğru koşuyoruz...

⁂

Araba, büyük han kapısının eşiğini geçerken, iki yana sallandı, biraz yürüdükten sonra, öne arkaya, ilerledi, geriledi ve durdu.

Kapıların muşamba perdelerini açtılar. Yukardan kırmızımsı bir aydınlık dökülüyordu. Bu ışığın içinde etrafımı görebiliyordum. Kaba, kalın elbiseli, çatık yüzlü bir adam, arabanın penceresinden başını uzattı:

— Hoş geldiniz!...

Babam yerinden kalkmış, iki büklüm eğilmişti. O vaziyette kapıya yanaştı:

— Hoş bulduk ağam, bize güzel bir oda, ve sıcak bir yiyecek.

— Başüstüne beyim, sana, hanın en güzel odasını açtırayım.

En güzel oda. Hayalim genişledi, ışıklandı, renklendi, sırma perdeli pencereler, yumuşak kuş tüyü yataklı karyolalar, pırıl pırıl ışıklar yanan avizeli tavanile, peri masallarında dinlediğim cennet saraylarının bir odası gözlerimde canlandı. Sonra, üstünde, dumanı tüten sıcak ve nefis yemekler dolu bir masa... Çılgın bir sevinç yüreğimi kaplamıştı, yaylının içine serili yatağın, bir ucunu kaldırarak, papuçlarımı çıkardım. Ayaklarımı arabanın kapısından sallıyarak papuçlarımı giydim ve yere atladım.

Saatlarca, karanlık içinde hareketsiz, kıpırdısız yolculuk ettikten sonra yere atlayabilmek, toprağa basabilmek, küçük ve kırmızı da olsa, bir lâmba ışığı görebilmek ne güzel...

Keskin bir gübre kokusu genzimi yaktı. Bu koku beni tiksindirmedi. Uzak ve duman halinde, başımda kalan hatıralarımı okşadı, uyandırdı.

Büyük babamın çiftliğinde geçen yıllar: Üç, dört yaşım...

Yeşil dağlar, şırıltile akan dereler, otlayan sürüler, kişneyen atlar, öten horozlar, belirsiz seçemediğim birçok şeyler, beyaz bir duman arkasından görünerek, bana gülümsüyorlar.

— Cahit! haydi kızım yukarı.

Silkinerek döndüm, annem gülerek bana bakıyor.

Ayaklarım gübrelere gömülerek, birkaç adım attım. Üst başında lâmba yanan, tahta basamaklı merdivene yaklaşmıştım.

Basamaklar, ayaklarımın altında gıcırdıyordu. Bu sesi dinleyince, kendimi önü parmaklıklı, balkona benziyen, geniş bir sofada buldum. Bütün sevgililerim orada idi. Biraz önce, yaylının kapısından bakan adam, elinde camı isli, küçük bir lâmbayla yanımıza gelmişti.:

— Sağ baştaki odayı açtırdım. Arabadan döşekleri şimdi çıkarttırdım, odanın herşeyi tam, yemeği de birazdan yersiniz...

İlerideki, büyük tek kanatlı, kapıyı açmıştı:

— Buyurun, rahatınıza bakın...

İçeri girdi, arkasından biz de yürüdük. Yüzüme küf ve toprak kokan ıslak bir hava çarpmıştı...

Başımın içindeki ışıklar karardı ve peri masalımın rüyası sönüverdi.

Küçük lâmbanın, isli şişesinden akan aydınlık, odaya iç karartan bir görünüş veriyor. Yataklarımız orta yere serilmiş. Ocak kütüklerle dolu, alnı ateşlenmiş, küçük kırmızı gözler parlıyor. Nereye oturacağımızı, ne yapacağımızı bilmiyoruz. Bu odanın, eşyaların yabancısıyız, hepimizin halinde, bakışlarında bir ürkeklik, durgunluk var. Küçük kardeşim, kollarını dadımın boynuna dolamış, yavaş sesle :

— Bu pis yerden gidelim.

diyor :

Ocağın iki yanında, birer minder ve duvara dayalı yastıklar var. Bütün vücudum sinsi bir titremeyle ürperiyor, belki ısınırım diye ocağa yaklaştım. Sağdaki minderin bir ucuna oturdum. Beni gören sevgililerim oturulabilinirmiş der gibi yüzüme baktılar ve yanıma geldiler.

Ocaktaki, kuru kütükler her dakika biraz daha tutuşuyor, küçük kırmızı gözler büyüyordu.

Gözlerim, damar damar yanan kütüklerde, düşünüyorum. Sabahtanberi, dört yanı kapalı araba içindeki yolculuk, Mahmur dağ, eşkıya korkusu, duyduğum değişik hisler, heyecanlar yüreğimi, vücudumu nekadar yormuş, kıpırdısız oturuyorum...

Kapı açıldı. İçeriye, elinde büyük, kalaylı bakır bir tepsi ile, bir adam girdi !

— (Katık) ınızı getirdim. Afiyet olsun...

Katığın ne demek olduğunu anlamadım; fakat: « afiyet olsun! » dediğine bakılırsa, tepside yiyecek birşeyler var. Bunları aklımdan geçirirken, midemin cızladığının farkına da vardım.

Odaya nefis, bir tereyağ kokusu dolmuştu. Midemin cızlayışı çoğaldı. Adam, tepsiyi ocak başına getirdi. Küçük tahta iskemlenin üstünden lâmbayı alarak, yerine tepsiyi bıraktı, lâmbayı ocağın kenarına astı.

Minderleri çekerek soframızın başına sıralandık.

Ortadaki büyük bakır sahanda, beyaz yuvaları içinde, sarı sarı yumurtalar yatıyordu. Üstlerini mis gibi kokan tereyağ örtmüştü...

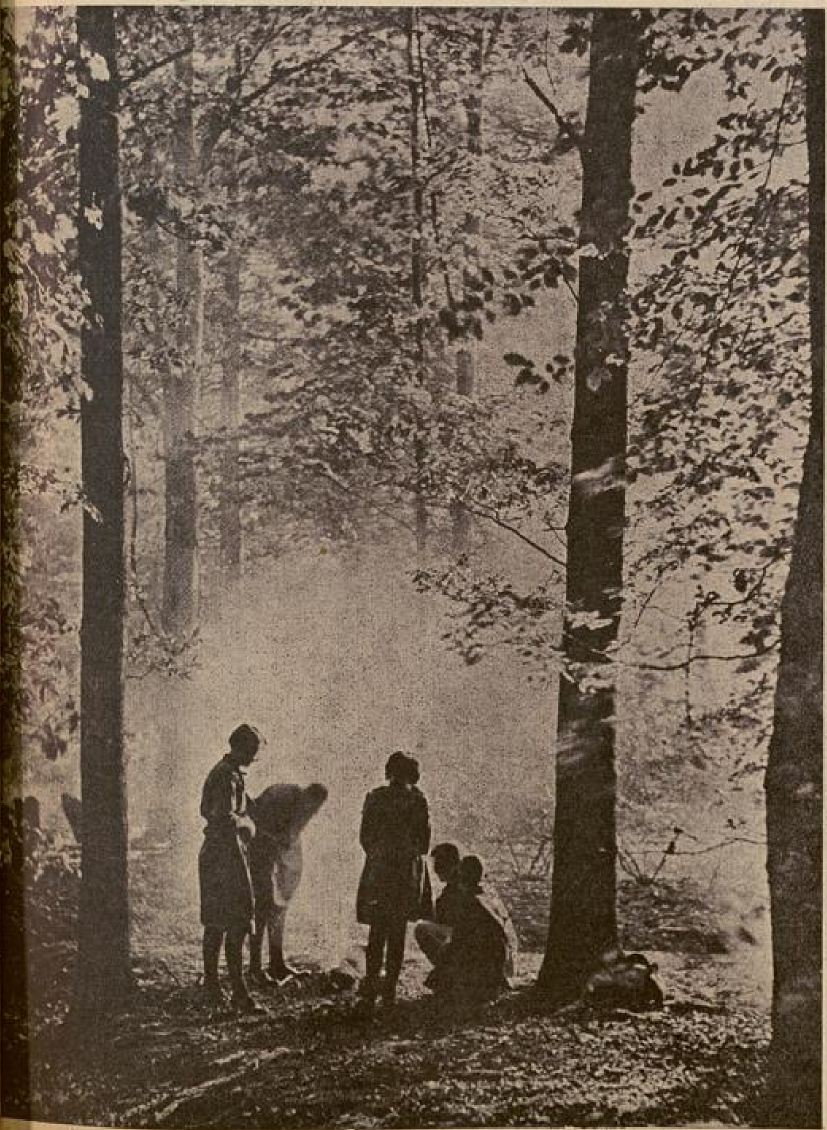

Dadım, yol sepetinden çatallarımızı çıkardı. Hepimiz ayni sahan içinden yemeğe başladık. Hayatımda bu kadar lezzetli bir yemek yememiştim. Biraz önce hayalimde canlanan yemek masası, yiyecekler, bu tereyağlı yumurtanın yanında bütün güzelliklerini kaybetmişlerdi...

Arkam, kütükleri tutuşan ocaktan ısınıyordu. Duvarlara vuran alevler, odanın kuvetli görünüşünü değiştirmiş, soğukluğunu, yabancılığını gidermişti...

Yumurta bitince, dadım, kapalı sahanın kapağını kaldırınca, içindeki tepeleme bulgur pilâvı göründü. İstanbulda iken, bir defa bulgur pilâvı yemiştim, fakat, bu kadar güzel değildi...

***

Yemekten sonra hemen yataklarımıza girdik. Tavanda titreşen kırmızı ışıklara bakıyorum. Odanın içi nekadar bizim oldu. Tatlı bir sıcaklık var.

Dadım, yavaş sesle dert yanıyor :

— Benim şiltem çok yumuşak doğrusu! kemiklerim sızlıyor.

Biz, kendi döşeklerimizde yatıyoruz, ona, hanın yataklarında yatmak payı düştü... Başım, vücudüm hâlâ sallanıyor, hâlâ yaylının içinde gibiyim. Tavandaki ışıklar titreşiyor, gergin adalelerime tatlı bir yumuşaklık dağılıyor... kulaklarıma Mahmur dağdaki ağaçların, yağan yağmurla ses verişi doluyor.. çıngırakların ötüşünü yakınlaşarak, uzaklaşarak duyuyorum.. sonra renkler, sesler, ışıklar, şekilsiz bir kaynaşmayla biribirinin içinde eriyor...

***

Uzakta patlayan bir silâhın sesini duyar gibi oldum. Gözlerim açıldı. Titriyorum. Tavandaki ışıklar hâlâ bütün renkleri ve güzelliklerile oynaşıyor. Başımı çevirerek babamın yattığı tarafa baktım, uyuyordu.

Kapı yumruklandı. Kalbim göğsümü delecek gibi çarpıyor.

Babam yatağında doğruldu, Annem, kardeşlerim, amucam, dadım, uyanmışlardı.

Annem, babamın kolunu tutmuştu:

— Eşkıyalar !...

Babamın sakin sesi cevap verdi :

— Korkmayın !...

Kapıya doğru yürüdü. Anahtarı çevirmeden sordu :

— Kim o ?

Dışardan kalın bir ses duyuldu :

— Bir hacetiniz var mı ?

Babam :

— Teşekkür ederim yok...

dedi. Yatağına döndü. Sonra bize anlattı :

— Hancı, bir istegimiz var mı ? diye soruyor...

Korkum dağıldı. Kalbim, korkumla alay eder gibi göğsümde çarpıyor...

Ortalığı dinledim. Haykıran, bağıran köpekler var.

— Baba... Köpekler niçin bağırıyor?.

Kızkardeşimin, sorgusuna babam cevap verdi :

— Köpek değil kızım, çakallar dağdan inmişler, karınları aç, ağlıyorlar...

***

Bu, günlerce, haftalarca değil, yıllarca süren bir yolculuktur. Ve bu yolculuğun başlangıcını bu yazımla bitirmiş oluyorum. Artık hatıralarımın parça parça akislerini, yine bu sütünlarda parça parça anlatmağa çalışacağım.

Güneş memleketinde (Japonya) kiraz baharları altında aşk sahneleri

Yazları ebedî süren Akdenizin esatirî adalarında aşk...

Kutbun ebedî buzları arasında "Eskimo„ aşkı

Okyanusun sadef adalarında kızgın âşıklar

Gönüllerimizin Esrarı:

NİÇİN SEVİYORUZ?

— 1 —

İnsanlar, belki de ilk insanlık çağındanberi, sevmeği biliyorlardı. Fakat, bu devirler hakkında hiçbir vesikamız yok. Eski Yunanistandan önceki medeniyetlerin kitaplarında da, sevmek kelimesini görmüyoruz. Ne Mısırın Hiyeroglifinde, ne Eti'nin çivi yazısında, ne de daha eski milletlerin yazılarında «aşk» kelimesi vardı. Onlar belki sevişiyorlardı. Fakat sevgiyi bilmiyorlardı. Yalnız iki bin beşyüz sene önceki Yunan şairlerinde, filozoflarında, heykeltraşlarında, ressamlarında «aşk» kelimesini görüyoruz, manasını anlıyoruz.

Eski Yunan filozofları, «aşk» ı o kadar derinleştirmişlerdir ki, hayatın akışını da, «aşk» ın yarattığı eserle, iradede görmüşler, ona inanmışlardı: Hükümet reisi Perikles, Aspasiyayı sevmeseydi, eski Yunanın altın devrini kuran «irade» yi yaratamazdı. Lais'in aşkı olmasaydı, Skopos'un meşhur Afrodit heykeli yaratılamazdı, diyorlardı.

Herkes aşkı arıyordu. Bu sihirli alevden içer içmez, büyük bir kumandan, galip bir amiral, meşhur bir şair, bir filozof, bir san'atkâr olacağına inanıyordu.

Eski Atina Akademyası, herkes sevemez «Aşk», ayrı bir

Kışın bütün soğakluğunu aşkın hararetile eritenler...

Tabiatın güzelliği karşısında aşk

Yazan:
HABİL ADEM PELİSTER

KİMLERİ SEVİYORUZ?

— Bu yazıları Türkiyenin genç kızlarına ithaf ediyorum —

Şarkın mavi gökleri altında sevişenler

varlıktır, diyor, tabii kadın - erkek münasebetini ve şehvéti de «aşk» saymıyorlardı. Meşhurdur: Eski Yunanın en medeni insanlarının birer şehri olan Atina ve Korentte de birer «Aşk Akademisi» vardı. Eski Yunanın en güzel iki kadını da bu «Aşk Akademi» lerinin rektörleri idi: Atinada Aspasya, Korent'de Lais!

Eski Yunanistanın en güzel kadınları, en canlı kızları, bu akademilere gelirler, zamanın büyük adamlarının aşk, kadın, güzellik hakkındaki münakaşalarını dinlerler; kâh bu münakaşalara karışırlar, kâh her münakaşadan sonra başlayan musiki ve şarkı partilerini idare ederlerdi. Yunan bağlarının güzel kokulu eski şarapları, bu içtimalarda içilirdi. Genç şairler, bu içtimalarda eserlerini okurlardı.

Bu akademiler, geceleri açılırdı Ucu bucağı bulunmaz büyük bahçeler içinde birer aşk mabediydi. Yunan san'at edebiyatının en büyük eseri olan «aşk ve güzel kadın» mevzuları da buralarda işlene, işlene hayatın bir ifadesi olmuştu.

Hiç kimse inkâr edemez: Aşk, eski Yunanlıların buldukları bir gönül macerasıdır: Koca Yunanistan, bir aşk uğruna Truaya gitmiş, yedi sene harbetmişti. Meşhur Yunan trajediyeni, İran Kisralarının Atinaya gelen yarım milyonluk meşhur ordularını da, bir «aşk» macerası görüyor.

Sonbaharın ilk günlerinde sevdalılar

(Arkası 29 uncu sayfada)

YENİ MISIR KIRALI BİRİNCİ FARUK

Yazan:
VECDİ AHMED

Daha dün, herhangi bir İngiliz çocuğu gibi, kollarını sallaya sallaya Londra sokaklarında dolaşan.. boş vakitlerinde Londranın eski kitabevlerinden resimli çocuk kitapları satınalan çocuk, Prens Faruk, bugün 17 milyon insanın hükümdarıdır. 1920 yılının 11 şubatında gözlerini, bol ışıklı Kahirenin mavi göküne açtığına göre, demek ki bugün, 16 sını bile doldurmamış bulunuyor. Onun bu yaştaki Londralı kız arkadaşları, belki şu ânda çenber çevirmektedirler. Halbuki o, artık 50 sini geçmiş vekillere emretmek, devlet sefirlerini kabul etmek salâhiyetini elde etmiş bulunuyor.

Mısırın Yeni Kıralı : FARUK I.

Yeni Kıralın dört küçük kız kardeşi vardır. Fevziye, Feyza, Faika ve Fethiye. Prenseslerin de adları, Faruk gibi « F » harfile başlar. Babaları F harfini uğurlu addettiği için, onlara hep böyle F harfile başlayan isimler koymuştur. (Kendi adı da F ile başlıyordu).

Yeni kıral, on beş yaşına kadar, ömrünü Mısırın yazlık ve kışlık hükümdar saraylarında geçirmiştir. Prens Faruk altı ay önceye - Londraya gideceği zamanlara - kadar, Mısırın kırk elli asırlık tarihini yuttuğu, hususî hocalarından çok iyi yetişmiş bir talebe gibi herşeyi öğrendiği halde, daha bir sfenks bile görmemişti.

Kendisi, okumağa çok meraklı olduğu kadar, iyi bir sportmendir de. Daha küçük yaşlarındanberi kürek çekmeği, yüzmeği, ata binmeyi çok sever. Bununla beraber, onun en büyük sevgisi, anne baba, akraba sevgisidir. Kardeşlerini canı gibi sever. Ölen kıral babasının da ona karşı olan sevgisi, hiçbir baba sevgisile ölçülemiyecek kadar büyüktü. Hattâ, onu Londraya göndermeğe, gözünden uzaklaştırmağa birtürlü gönlü razı olmamıştı; fakat İngiliz mümessilinin ve hususî İngiliz mürebbinin ısrarları; İngiliz ulusu,' İngiliz karekterile yakından tanışma elde etsin demeleri üzerine, istemiye istemeye Londraya göndermişti.

Bu genç prens, nihayet, İngiltereye hareketinden bir hafta önce Mısırın bütün eski abidelerini; zaman zaman Mısırda tesüss etmiş dört çağ medeniyet eserlerini kendilerinde toplayan müzeleri yüzlerce camii, gezdi. Çok iyi tanıdığı 50 asırlık Mısır tarihini elile yokladı, gözile gördü. Ve kardeşlerinin gözyaşları arasında, Mısır ulusunun hâmisi olan İngiliz ulusile yakından tanışmak için, Londraya doğru yollandı.

***

Genç prens, Londrada, sekiz on kişilik maiyetile beraber yaşıyor, büyük bir zevkle çalışıyordu. Londra yakınlarındaki sayfiyelerden birinde, büyük güzel bir evde oturmaktaydı. Arasıra, geniş kırlarda, bahçelerde gezmeğe çıkıyor, bazı defalar, büyük kütüphanelerde kitap okumak için, Londraya gidiyordu.

Etrafını çevirenlerin en genci 40 yaşında olduğundan, bu hayat, elbette ki çocukla delikanlı arası yaşta bir insan için pek arzu edilir birşey değildi.

Olduğu Gibi

Yazan : Gavsi Halid Ozansoy

İlhami Bekirin Şiirleri (1936)

Sosyal hayatta büyük değişmelere sebeb olan, bütün eski kıymetleri kökünden sarsan Büyük Harp; sanat âleminde de yepyeni cereyanlara yol açtı.. Harp yıllarının ruhlara saldığı «Mysticisme» bugünün birçok şairlerinde mısralaşırken; öbür taraftan da başka bir teknik, başka bir zevk ve duyuşla orijinal bir edebiyat doğmağa başladı. İşte İlhami Bekir, edebiyatımıza yeni sesler, yeni duygular getiren, harp sonrası şairlerinden biridir. Resimli Ay'ın eski koleksiyonlarını saklayanlar, bu genç ve kuvvetli imzayı pek tanırlar. Daima yeni sesi, yeni tadı arayan, lokal tahassüsü yerli edayı aslâ ihmal etmeyen İlhami'nin bir meziyeti de hiçbir davanın adamı olmayışı, sadece sanatkâr olarak kalışıdır.

Zaten şair, birçoklarının aksi iddialarına rağmen, günlük menfaatlerin ve kayguların üstünde yaşayan adam değil midir?.. «Olduğu gibi» adını taşıyan son eserinde, kıymetli sanatkâr neşredilen ve edilmeyen en güzel parçalarını, bir arada toplamıştır.. İşte kitabın üç numaralı şiiri ki, edebiyatımızda her zaman yaşıyacak, yarın da iftiharla okunacak örneklerden biridir :

«Dezenfekte edilecek
Baş ucunda yakılan mum...
Gözlerini yum !
Ve öl !

. . . .

Hem öyle yalnız kalacak ki ürkek
kadavran,

Sarı ellerinde : Kefen ve tütsü paran,
Kefencine kendin kapı açacaksın.
Telsiz haber vermeyecek ölümünü !
Gazete yezmıyacak !
Başında kimse saç yolmıyacak !
Ölümün duyulmayacak !..
İnce gök parçası gömleğin soyulmıyacak
Uzun zaman.

Vatandaş listesinden
Bir rakam eksilmiş olacak sade.
Ve artık
Çantasında telsizleri
Posta gemilerini taşıyan
Müvezziin sırtına
Ağır gelecek mektubun !
Şöyle bir derkenar
Yazacaklar :
iade !..»

Bir çokları gibi yalnızlığı bütün ıztırabiyle tatan şair, insan kalbinin ezeli kaygusu olan aşkın da lezzetini biliyor : onun, tatlı bir «sentimentalisme» içinde çağıldıyan birçok mısralarını, adeta yudum yudum içiyoruz. İlhami Bekirin aşk şiirleri de bugüne kadar gördüğümüz örneklerden başkadır. Tamamile yeni ve orijinaldir. Çünkü o, her zaman yapılmıyanı yapmağa savaşan, adamdır. Bundandır ki kullanılmış teşbihler, modası geçmiş tasvirler, yazılarında yer bulamaz :

«Kadınım, gün doğunca gel!
İnce parmaklarınla gözlerini oğunca gel!
Kalbinle gözyaşınla sesinle
boylu boyunca gel!

Gel gün güne söylesin,
akşam akşamlara!

Gel seni sarayım mı ?
Gel «ay doğdu,
güneş battı
daha yalvarayım mı?»

Başka bir şiirinde :
«Unut sevdalı eski türküler gibi beni;
yüreğinin dokuz yamalı bahçesinde
Derle toparla derdini;
Gecelerin karanlık nehrine at !
Hayat
Üç arşın beş kademdir !...»

Diye sevgilisine hitab eden şair, muhakkak ki, bizden başka türlü seviyor.. «Olduğu gibi» ye giren şiirler üzerinde ayrı ayrı durmak isterdim. Ancak buna imkân yok.. O halde yazıma nihayet verirken, son, sözüm, şu olacaktır : İlhami Bekir, tamamen yeni bir sanat, yapmak istiyor. Fakat, bunu yaparken bir çokları gibi, hiç te garabete düşmüyor.

Hele insan, böyle ailesinden uzak olur, o ailesine de prens Faruk gibi candan bağlanmış olursa..

İşte bunun için o, birçok defalar, kırda dolaşmaktan, kütüphanelere kapanmaktan büyük bir zevk alıyor; ve her akşam, içindeki hasret ve gurbet hissini gidermek.. denizler, kıt'alar ötesindeki babasının, kardeşlerinin sesini duymak için telefona sarılıyordu. Babasına: "sensiz yapamıyorum" diyor, annesine içini döküyor; kardeşlerinin bol ve masum kahkahalarını duydukça içinin serinler gibi olduğunu hissediyordu.

Annesine: "Anne! diyordu; buraları çok sisli. Mısırın mavi aydınlık göküñü, öyle candan özlüyorum ki..".

Kardeşlerile şakalaşıyordu...

Onu her veçhile, bir İngiliz genci gibi yetiştirmeğe, ona İngiliz topraklarının her şeyini sevdirmeğe çalışan hocası, kendisine, bu rutubetli havayı, sisli gökü bir türlü sevdirememişti.

Ve bu hayat, tamam 6 ay sürdü.

***

Geçen ay, bir cumartesi günü, prens, sabah çalışmasından sonra, bahçede bir tur yapmak üzere çıkacaktı. İçinde sebebi anlaşılmaz bir üzüntü vardı. Tesadüf onu, maiyeti erkânından birile karşı karşıya getirdi. Bu zatın yüzü, ölü yüzü gibi sapsarıydı. Genç prens, hayret ve biraz korkuyla; «Neniz var?» diye sordu. Sonra, Brükseldeki elçilerinden aldığı kara haber şayiasını öğrenince, hemen telefona koştu. Kahireyi buldu. Beş dakika içinde, babasının tehlikeli vaziyetini öğrenmiş bulunuyordu. Hemen kalkmak, Mısıra gitmek istedi. Babası da zaten onu yanına çağırıyordu. Kardeşleri de onun bir ân önce gelmesini istemişlerdi. Fakat, bu acele hareketinden halkın telâşlanması da mümkündü. Ve işte, hikmeti hükümet, onun acele etmemesini, yola çıkmasını icap ettiriyordu. Tamam 6 gün büyük heyecanlar, üzüntülerle bekledi. 7 inci gün, mabeyinci ile 8 maiyeti erkânı onun dizlerine kapandılar. O zaman, işin iç yüzünü anlayan, acı haberi öğrenen zeki veliaht, yeni kıral, hıçkırıklarla ağlamağa başladı. Babası ölmüş, ve o, dört bölgenin sultanı, yeni Mısır Kıralı olmuştu.

Fakat ne yazık ki, 17 milyona hükmedecek olan o, kendi şahsî iradesini kullanıp bir ân önce Mısıra gidememiş, babasını kucaklayamamış, son nefesini vermeden onu görememişti.

Yeni Kıral Londradan Paris - Roma yoluyle Mısıra vardığı zaman, babası defnedilmiş bulunuyordu. Matem âlameti olarak yarıya kadar indirilen Mısır bayrağı, tekrar yukarı çekildi.

***

Genç Mısır Kıralı Birinci Faruk, Mısırın şayanı dikkat ve mühim ânlarında kıral olmuş bulunuyor. Mısır gençliğinin, entellektüellerinin son aylarda İngiltereye karşı aldıkları vaziyet malûm. İnsan, gayriihtiyarî, daha birkaç hafta önce İngiltereden gelen yeni genç kıralın, ileride İngiltereye karşı alacağı vaziyetin ne olabileceğini düşünüyor?.. Kendisini, resimlerile bile sevenlerin yüz binleri bulduğu bu güzel ve asîl kıral.. damarlarında hem Avrupalı hem peygamber kanı kaynayan hükümdar, İngilizlerin her dediğine evet mi? yoksa hayır mı? diyecektir acaba ?

Ve İngiliz boyunduruğu, onu, yeni kurtulduğu sisli İngiltere havası gibi, sıkacak mı acaba ?

DİKENLİ ÇİT

YAZAN :

CAHİT UÇUK

№ : 13

Ürkerek yerimden sıçradım. Kapının zili çalınmıştı.

Dışarıda bir telâş oldu. Kapıyı açmışlardı. Tekinin sesi:

— Buyurunuz hocam. Merakta kaldık. Hatta gelmiyeceksiniz sandık ?!..

— Nasıl gelmem çocuklar? Sizin davetinize nasıl gelmem!

Gözlerimi kapadım, başım dönüyor. Damarlarımdaki kan, koşarak vücudumu dolaşıyor.

Onun sesi:

— Biraz geç kaldım, kusurumu affedin çocuklar. Sizi beklettim, fakat daha erken gelemedim. Çalışıyordum, sonra da, küçük bir şarkı yaptım. Nasılsın Dilek? Kocan yok mu?

— Gelmedi dayı, biraz rahatsız. Ne güzel karanfiller...

— Geçmiş olsun. Sana bir tane vereyim.

Bir dakika sessizlik. Sonra yine ustamın sesi:

— Müsaade ederseniz çocuklar, şu ellerimi yıkayayım. Mektepteydim. Karatahta başında tebeşirle çalıştım. Baksanıza tebeşir tozu içinde...

— Burası efendim.

Olduğum yerde kıpırdısız duruyorum. Dışarı çıkacak olsam, heyecanımdan, gözlerimdeki, yüzümdeki sevinç pırıltısından anlayacaklar, diye korkuyorum.

Kapıyı vuruyorlar:

— Aylâ!.. Aylâ!.. Hocamız geldi. Çık dışarı.

Beni çağıran İhsandı.

Hiç cevap vermedim.

— Aylâ!... Aylâ!...

Uykulu bir sesle:

— Ne var İhsan?

Dedim.

— Hocamız Necip Cevat geldi.

Kapıyı açtım. Gözlerimi uğuşturuyordum:

— Dalmışım İhsan.

— Yorgunluktan her halde. Kendini bukadar yormağa ne lüzum vardı sanki?

— Sade ben mi yoruldum. Hepimiz çalıştık. İnsan misafiri için çalışmaz mı?

İhsan, gözlerimin içine bakıyordu. Fakat, hiç birşey anlamadı. Çünkü, içlerinde öyle çocukca bakışlar vardı ki...

Dışarı çıktım. Şöyle yanıma yaklaştı. kulağıma eğildi, yavaş sesle:

— Bir el havlusu versene abla.

Bilmiyor gibi sordum:

— Ne olacak?

Sevin, banyo tarafını işaret etti:

— Ellerini yıkıyor.

Tekrar içeri girdim. Çamaşır çekmemden bir havlu çıkardım, Sevine uzattım.

— Al Sevin.

— Sen götür Aylâ.

Son bir kere sofraya bakacağım, bir eksigi olmasın diye.

Elimde havlu, banyonun açık kapısında durdum.

Ustam, kapının eşiğinde beni görünce duraladı. Gözleri yüzümde, dalmıştı. Su akıyordu.

— Aylâ nine.

Ancak benim duyacağım bir sesle söyleyordu; ben başımı eğerek gülümsedim:

— Hoş geldiniz efendim.

— Bu, ne ağırbaşlılık, Aylâ nine?

Gülüyordum:

— Ustacığım hoş geldin.

— Hoş yerine seni buldum Aylâ.

Ellerini çalkalıyordu.

— Havluyu versene Aylâ,

İçeri bir adım attım. Ustam havluyu alacak yerde, yaş ellerile bileklerimi yakaladı. Beni kendine doğru çekti. Gözleri, korkusuz, çılgın bakışlarla doluydu.

— Ustacığım ne yapıyorsun?

Sıcak nefesini kulaklarımın yanında duyuyordum:

— Ellerimi kurutuyorum Aylâ.

Mantığım, şuurum, yine beni bırakmış, kaçmışlardı. Hiç birşey düşünemiyorum. Rüyada boşluklara düşen insanların heyecanını duyuyorum.

— Çok mersi Aylâ.

Havluyu elime vermişti. Yüzüne bakım. Mektepte ders verdiği zamanki manaları almıştı. Gözlerindeki korkusuz, çılgın bakışı, içten bir gülüşe çevrilmişti. Dışarı çıktık.. Havluyu çengele asarak kapıyı örttüm. Çocuklar, sofra başına toplanmışlardı. Ustama yerini gösterdim. İlkönce o, sonra hepimiz yerlerimize oturduk.

Sofranın orta yerinde, büyük vazo içinde ateş renkli karanfiller var. Ustamın getirdiği çiçekler...

İhtiyar kadının getirdiği çorbadan, bir kepçe alarak, tabağına boşaltan Dilek, Ustama doğru döndü:

— Yemeklere dikkat et! Lôkantadan gelmiş filân, değildir.

Ustam, hayretle Dileğe bakıyordu:

— Şu halde bu nefis çorbayı kim pişirdi?

Dilek gülüyordu:

— İşte böyle şaşarsın! Senin talebelerin, sade saz çalmıyorlar. Onların hepsi, becerikli, iyi birer ev, hanımı...

Ustam, masanın dört yanını saran talebelerine bakıyordu:

— Ya, erkekler ne yapmışlar?

Tekin, kaşığı bırakmış, birdüzüye ellerini uğuşturuyor, önüne bakıyordu:

— Efendim, çarşı işini de, biz yaptık.

Yüzünü, öyle komik hareketlerle oynatıyordu ki, hepimiz kahkahalarla gülmeğe başladık.

Masaya oturduğumuz zamanki ağırlık çözülmüştü. Herkes, biribirile konuşuyordu.

İhtiyar kadın, ikinci yemekle mutfaktan çıkarken, Sevin, yerinden kalmış, boşalan tabakları alıyordu.

Ustam, gülerek Sevine baktı:

— Küçük Sevin yoruluyor.

Tekin, atıldı:

— Efendim, sofracı başı, elbet çalışacak; fakat, göründüğüne.. ufak tefek oluşa bakmayınız çok kuvvetli kızdır, ateş gibidir.

— Bu, minimini, güzül sofracının, kurduğu sofrada yemek yemek ne zevkli...

Sevin, başını iğmişti:

— Koltuklarımı kabartıyorsunuz efendim...

— Bu senin hakkın Sevin. Çiçekleri, süsleri, tertibiyle, insanın iştehasını açıyor.

— Hele, yemekler dayı, ne kadar nefis değil mi? Geçen akşam bizdeki yemekleri düşündükçe yüzüm kızarıyor. Nasıl oldu da, Aylâya onları yedirdim. Benim yemeklerim çok kötüydü değil mi dayı?

Yüzüme, vücudumdaki, bütün kanım çıkmıştı. Dilek, boşta bulunarak, benim sırrımı ortaya çıkarmıştı.

Göz ucuyle ustama baktım. Son derece sakindi:

— Senin yemekler de güzeldi Dilek. Hiç üzülme.

Dilek, bana dönmüştü:

(Arkası 32 inci sayfada)

Osman Oğulları Ve Yarhisrlı Gelin:

NİLÜFER HATUN

Yazan :

Ragıp Şevki

★

Ertuğrul doksan yaşında öldüğü zaman, birinci Osman Söğüt ve Eskişehir ovalarına kısa bir zamanda hâkim oluverdi. Artık Osman oğullarının zaferleri başlıyordu. Hisarlar biribiri ardısıra zaptediliyor, kılıç ve bazu kuvvetile Tekfurlara boyun eğdiriliyordu. Toprak gittikçe genişliyordu. Yedi sene süren mütemadi çalışmalarla birinci Osmanın şan ve şöhreti artmış, henüz hakimiyetini muhafaza eden Tekfurları büyük bir endişeye düşürmüştü.

Orta Asyadan kopup gelen bu küçücük aşiret şimdi, bütün ovalarda at koşturmağa başlamıştı. Yaylâlar Türk atlarının nal seslerile doluyordu. Genç hükûmetin başına Gündüz Alpler, Aykut Alpler, Hasan Alpler ve Turgut Alpler geçiyor, biribiri ardısıra Karacahisar, İnönü, Yönhisar kaleleri Osman oğullarının ellerine geçiyordu.

Yeni devletin bütün bünyesine hakim olan yalnız iki şeydi: Aşk ve kahramanlık...

Gönüllerinin güzele düşkünlüğile, kılıçlarını güneş ışıklarında parlatan Osman oğulları, aşk ve kahramanlıkla hisarlar fethediyor, Tekfur kızlarının sevgilerini, Bizanslı dilberlerin gönüllerini kazanıyorlardı.

697 ye doğru birinci Osman Tekfurların hilelerile mücadeleye başlamıştı. 7 sene süren sükûnet, bu suretle yeni mücadelelerle bozulmuş oluyordu.

O zamanlar birinci Osmanın hazinelerini Bilecik Tekfuru muhafaza ederdi. Tekfur, genç başbuğla hoş geçinmeğe çalıştığı halde, onun şöhretini çekemiyor, müsait bir fırsat kollayordu.

Nihayet bu fırsat birgün kendisini gösterdi. Bilecik ve Yarhisar Tekfurile Harmankaya hâkimi Köse Mihal, birinci Osmanı bir hile ile ortadan kaldırmaği düşündüler. Fakat Köse Mihal bu suikasde muarızdı. Sultan Osmanı severdi. Ondan şimdiye kadar hiçbir fenalık görmemişti. İki Tekfurun suikast pilânlarını sükûnetle dinlemek mecburiyetinde kaldı ve ses çıkarmadı.

Hazırlanan plâna göre birinci Osman şöyle öldürülecekti :

Bilecik hâkimi Kalanos'un oğluyle Yarhisar Tekfurunun kızı Holophira (Nilüfer) evlenecekler; ve bu izdivaç için büyük bir düğün yapılacaktı. Birinci Osman da bu düğüne Köse Mihal tarafından, hüsnü niyetle davet edilecekti. Düğün Yarhisarda değil, Çakırpınarda yapılacaktı. Eğlence ve şenlik esnasında Sultan Osman ya zehirli şarapla, yahut kılıç ve hançerle öldürülecekti.

Köse Mihal. iki Tekfurun hilelerine karşı büyük bir tiksinti duyarak bu vazifeyi kabul etti ve Eskişehire doğru yola koyuldu.

Birinci Osmanın huzuruna çıktığı zaman yer öperek ona suikasdin bütün teferrüatını anlattı :

— Beyim, dedi. Bu düğün senin için çok büyük bir teblike taşıyor. Ben daveti kabul etmeni istemiyorum. Artık Yarhisarla Bilecik kalelerini fethetmek zamanı geldi.

Birinci Osman memnundu. Köse Mihalin sırtını okşayarak :

— Sen kasavet çekme. Var git düğüne geleceğimi söyle. Yaylâdan Tekfurlara birer sürü koyun hediye göndereceğim. Yalnız Bilecik Tekfuruna söyle, düğünden sonra yaylâya çıkacağım. Her sene olduğu gibi eşya ile kadınların kalede gecelemesine müsaade etsin!. dedi.

Köse Mihal, mukabil hilenin teferruatına vakıf olunca, sükûnetle ve sevinçle Bileciğe döndü.

Bilecik hakimi hilesinin muvaffakıyetinden emindi. Bu yüzden birinci Osmanın teklifini kabul etmiş, ve düğünden bir gün önce Çakırpınara doğru yola çıkmıştı.

Diğer taraftan birinci Osman en cesur muhariplerinden otuz dokuzuna uzun çarşaflar giydirmiş, yüzlerini peçelemişti. Arabalara kıymetli eşya yerine silâhlar yükleyerek ve sandıklarda yeğit cengâverleri saklayarak Bilecik kalesine doğru yola çıkarmıştı.

Artık iki hile çarpışıyordu. Fakat Tekfurların bütün hilelerine Sultan Osman vakıf olduğu halde, Tekfurlar onun hilesini bilmeyorlar, sükûnetle

Dilber Yunanlı kızlar durmadan şarkı söylüyor, raksediyorlardı..

ve memnuniyetle genç hükümdarı bekliyorlardı.

Ovalardan toz bulutları kaldırarak koşan Osman oğullarının arabaları, nihayet Bilecik kalesi kapılarına dayandılar. Kalede nöbetçi rum silâhşorlardan başka pekaz insan vardı. Bütün halk Çakırpınara düğüne gitmişti ve Bilecik Tekfuru da Osman oğullarının yaylâ arabalarını kaleye almaları için silâhşorlarına emirler vermişti. Arabalar gıcırdayarak açılan kapılardan içeri girdi ve Bilecik meydanlarından birinde durdu.

Şehir sessiz ve sakindi. Bütün sokaklar tenhalaşmıştı. Aradan bir saat geçince sandıklara saklanan cengâverler meydana fırlamış, peçe altında bunalan yiğitler de üstlerindeki çarşafları atarak kılıçlarını kapmışlardı.

Birdenbire yalın kılıç ortaya çıkan bu gözü pek kuvvet karşısında Bilecik muhafızları, derhal balon köpüğü gibi sönüverdiler; ve kale Osman oğullarının eline geçti.

Kısa bir çarpışma içinde halledili-veren bu iş biterken, Çakırpınarda düğün şenlikleri yapılıyordu. Şaraplar içiliyor, dilber yunanlı güzeller durmadan şarkı söylüyor, raksediyorlardı.

Bu sırada birinci Osman yanındaki behadırlarla düğün yerinde görünmüştü. Bilecik ve Yarhisar Tekfurlarile rum asılzadeleri genç hükümdarı karşılamışlar, yer göstermişler, ve gene şarkılar, rakslar başlamıştı. Halk mütemadiyen içiyor, neşeleniyor, birinci Osman da gecenin bastırmasını dört gözle bekliyordu.

Sabaha karşı Bilecikten gelen bir yiğit, Sultan Osmana kalenin alındığını haber verdi. Genç hükümdar memnundu. İki Tekfurun kendisine mütemadiyen şarap içirmek istemelerine karşı, sükûnetle dininden bahsediyor; etrafını çeviren behadırları arasında müteyakkız bekliyordu. Bu sırada Bilecik hakimi birdenbire yerinden fırlamış:

— Askerlerim, askerlerim!.. Bilecik kalesini Osman oğulları ellerine geçirmişler! Toplanın!.. diye haykırmıştı.

Düğün bir ânda karışmış, çığlıklar, avazlar içinde kılıç şakırtıları, küfürler duyulmağa başlamıştı.

Birinci Osmanın plânı zaten hazırdı. Daha Bilecik askerlerinin toplanmalarına vakit kalmadan, Çakırpınar fundalıklarında saklanan Türk askerleri fırlamışlar; düğüne müthiş bir baskın yapılmıştı. Artık çığlıklar ayuka yükseliyordu. Kılıç şakırtıları arasında Bilecikli silâhşorlar kaçışıyor, şarap bardakları parçalanıyor, ağaçlara asılan kâğıt fenerler birer birer yanıp kül oluyordu.

Birinci Osman bu hengâme sırasında Bilecik hakimini yakalatmış, hemen oracıkta boynunu vurdurmuştu.

* * *

Çakırpınarda bu gece döğüşü biterken, Yarhisar önlerinde başka bir döğüş başlamıştı.

Birinci Osman düğün yerine geldiği zaman Bilecik hâkiminin oğlu yeni karısı Holophirayı (Nilüferi) alarak muhafızlarile yola çıkmıştı. Gece karanlığında yollarda nal seslerinden başka birşey duyulmuyor, parlak bir ay bütün ovayı aydınlatıyordu.

Güzel Nilüfer, Tekfurun oğlundan Türk yiğitlerinin ellerine geçmişti...

Bilecik hakiminin oğlu mesuttu. Dizlerinin üzerine otuttuğu Nilüferin güzel gözlerine bakarak hülyalar kuruyordu :

— Şimdi Çakırpınarda Osmanı mutlaka öldürmüşlerdir. Yarın öbür gün bu zengin reisin malları, kainpederimle babam arasında paylaşılacak. Ben de onlar kadar zengin olacağım!.. diye düşünüyordu :

Kafile Kaldıralık boğazına gelince, birdenbire karşı fundalıklar arasından bir ses :

— Duuuur!.., diye haykırdı.

Ve pusuya yatan bir sürü Türk şilahşorları, bir ânda yalın kılıç, atlıları sarıverdi.

Bilecik Tekfurunun oğlu, kucağındaki genç kadının belini sımsıkı kavrayarak kılıcını çekmiş, ve gece aydınlığında müthiş bir boğuşma başlamıştı.

Türkler ufacık atlarile durmadan dönüyor, kılıç sallayor ve dakikada bir, Tekfurun muhafızlarından biri müdhiş bir çığlıkla yerlere yuvarlanıyordu.

Kafile, bir ânda darmadağın olmuş, güzel Nilüfer, Tekfurun oğlundan Türk yeğitlerinin ellerine geçmişti.

Bu gece dövüşünde Osmanın küçük oğlu Orhan bey de hazır bulunuyor, muhafızlarının ısrarlarına rağmen ortaya atılmak, dövüşmek, kılıç sallamak istiyordu.

Düşmanın bozgunluğundan sonra Osman oğulları bir solukta Yarhisarı da sarmışlar, ve bir iki saat içinde zabtedivermişlerdi.

Güzel vücudunu ince tül gelin elbiseleri, belini zümrüt bir kemer, başını yine ipek bir tülle süsleyen Nilüfer hatun; büyük şenliklerle henüz on yaşında olan Orhan beyele evlendirilmiş, müslüman edilmiş, aşk ve kahramanlıkla kaleler fetheden Osman oğulları, müstesna bir padişah ansına kavuşmuşlardı.

Manyatizm - Hipnotizm - Fakirizm - İllüzyonizm üzerinde hayret verici tecrübeler yapan büyük bir Türk sanatkârı :

— Ben, 20 yıl vatanımdan uzak yaşamıştım. Büyük inkılâbımızın hayranı idim; Atatürke tapıyordum. Türkiyeye ayak basar basmaz, bu mukaddes toprakları öpmeğe ant içmiştim. Bu andımı Atatürkün heykeli önünde yerine getirdim.

ZATİ SUNGUR

Bu seneki muvaffakıyetli temsillerile Şehir tiyatrosunun ağırbaşlı veya gülünç oyunlarına bir sekte vuran - Halk opereti grubu - , kış temsillerini ikmal edip, Anadoluya bir aylık turneye çıktılar.. Onlardan boş kalan Fransız tiyatrosunun önünde, birgün birdenbire İstanbul halkının hiç görmediği, hatta bizim bile ismini duymadığımız bir Türk sanatkârının ilânları asılmıştı.

İlânları, herkes gibi ben de merakla okudum. Bukadar geniş ilânları görünce, böyle bir sanatkârın birdenbire ortaya çıkmasına hayret ettim.

Öyle ya, bu zamana kadar Manyetizörlük, İllüzyonistlik sanatile Türkiyede sanat göstermeye gelen birçok ecnebilerin fevkında bir Türk sanatkârının mevcudiyetini bile bilmemek, insanı şaşırtıyor.

. . . .

Fransız tiyatrosunun karanlık salonundan sahneye geçtim.

Şark tezyinatını andıran dekorlar arasında dolaştım; meydanda kimseler yok.

Sahneyi aydınlatmağa çalışan bir tek elektrik lâmbasının altında yerdeki aletlere bakıyorum.

◆

Başımı sağa çevirince gözlerim faltaşı gibi açıldı. Korktum! Esrarengiz bir haneye düşmüştüm?!.

Kapının önündeki resimler gözümün önünden süratle gelip geçtiler.

Bir masanın üstünde iki parçaya bölünmüş bir kadın. İşte o kadını iki parça eden bu koca testere...

Korka korka yere eğildim. Tayyaresiz, topsuz, medeniyetten uzak; ve hâtta medeniyetin vasıtalarını bile kullanmasını bilmiyen bir kavmi, zehirli gazlerile püskürten bir devletin zafer sarhoşluğu gibi mağrur duran, yerdeki kocaman testereye baktım.

Onu kullanan sanatkârına birçok alkış temin eden bu testereyi elime aldım. Evirdim, çevirdim ve hiçbir yerinde kan lekesi göremeyince onu, biraz da kinle elimden fırlattım.

* * *

Cevval zekâsı ve seri el hareketleri sayesinde bütün seyircilerini heyecanlan[dıran] garkeden sanatkâr Profesör Zati Sungur merdivenin karşısındaki Zozo Ddalmas'ın kabinesinden çıktı.

Orta boylu, yüzünde neşe hatları görünen sevimli bir insan, gülerek yanımıza geldi.

Yaşının pek genç olmasına rağmen başındaki saçları saymak pek güç birşey değil.. bu da, onun yanlız başına, Avrupa, Amerika gibi iki kıta üzerinde para kazanmasına ve kendine şöhret temin etmesine âmil olan zekâsının eseri olsa gerek...

Zati Sungur ile tanışınca bizi, gayet nazikâne bir surette karşıladı. Akşamki oyuna hazırlanan dekorları göstererek:

— Odada görüşsek iyi ederiz; dekor yapıyorlar, konuşmamıza mani olur.

* * *

Kıymetli Türk sanatkârı bizimle konuşurken gayet heyecanlı...

Onun bu sanatı nasıl elde ettiğini öğrenmek için, kendisinden ilkönce tercümeihalini anlatmasını istedim; o, gözlerini kapadı.. Düşündü ve anlatmağa başladı :

— Ben Bursalıyım, Bursa Sultanisinde okudum ve oradan mezun oldum.. Bahriye Gedikli Mektebine talebe olarak girdim.

Bahriye mektebinde imtihanlardaki muvaffakıyetim üzerine beni de, Almanyaya tahtelbahir tahsiline gönderdiler (1916).

Almanyaya giderken 17 yaşında idim.

Burada sustu. Dişlerini gıcırdatarak :

— Ah! dedi. O mahut yıllar.. İnsanlığı kemiren ve bu zamana kadar dünya tarihinde görülmemiş vahşetlere, facialara sahne olan o Harbıumumî yılları!...

Harbıumumî bitmişti. Almanların mağlûbiyeti ve Versay muahedesile bağlanmaları bizim tahsilimize mani oldu.

Çünkü : Almanlar bu muahede mucibince bütün denizaltı gemilerini imha ettiler ve ayni zamanda bu gibi inşaat atelyelerini de kullanılmaz bir hale getirdiler.

Artık Almanyada tahsilimize yarayacak bu gibi müesseseler yuktu.

Vatana dönmek lâzımdı. İşte tam o sıralar ben, dehşetli bir hastalığa tutuldum. Ben hastaneye giderken, benimle tahsile gelen arkadaşlarım da vatana dönüyorlardı.

Hastahanede iyi oldum. Bu korkulu yıllar içinde vatandan uzak yaşamak bana ölümdü. Hastahaneden çıkar çıkmaz Türkiyeye dönmek için sefarethanemize gittim.

Memleketimizin en meşum tarihi başlamış. Almanyada ne sefir ne de konsolosumuz var!...

Bu sebeple memleketime dönemedim. Almanyada kimsesiz ve parasız kalınca, derhal çalışmak ve para kazanmak lâzımdı. Bir elektrik fabrikasına girdim.

Profesör Zatî Sungur'un teshir eden gözleri

Elektrikcilik meslegi hiç hoşuma gitmiyordu. Hoşuma giden hokkabazlığı geceleri boş vakitlerimde deneyerek tatbik başlıyordum. İşte bu tarihten sonra hokkabazlığı öğrendim ve bugün halâ hokkabazlık yapmaktayım.

— Sizi hokkabazlığa sevkeden sebepler ne idi ?

— Bu benim çocukluğumdanberi içimden gelen bir hevesti.

Küçükken bütün harçlıklarımı verdiğim yerler tiyatrolar ve canbazlardı.

— İlk oyununuzu nerede ve ne zaman gösterdiniz ?

— Kendi kendime yaptığım hünerler pek hoşuma gidiyordu. Bu hünerleri herkese göstermek istiyordum. Amatör olarak Kolonyada ilk temsilimi verdim ve çok muvaffak oldum.

Bu muvaffakıyetin sevincile artık elektrikciliği bıraktım ve profesyonel olarak bu işe başladım.

Almanyada herkes bana Alaman diyordu. Ve bana Almanca (Kurts) diye bir de isim takmışlardı.

— Hokkabazlığa aithiçbir ders aldınız mı ?

— Almanyada bu sanat için hususî bir akademi vardır.

Ben kendi kendime birçok hünerler icat ettim. Hünerlerim hep orijinal şeylerdi. Benim bir noksanlığım vardı; o da el hareketlerim pek ağırdı.

Gülerek:

— Hani bizde « el çabukluğu marifet» derler ya, canbazlıkta da bu, bir alfabedir.

Bu akademiye, el haraketlerini öğrenebilmek için pek az bir zaman devam ettim ve çabucak öğrendim.

Artık tamamen bir sanatkâr olmuştum. Bu mesleğe ait bütün düşüncelerimi, hayallerimi tatbika başladım ve bu sayede büyük bir sükse kazandım.

Hâttâ bana bu sükseyi temin eden vasıtalar, bu işle meşgul olan sanatkârlardır. Onlar, benim bu hünerlerimi kopya ettiler ve buna mukabil beni bütün matbuata tanıttılar.

Avrupada, Amerikada insan bir kere matbuata aksetti mi, o kimse için korku yoktur.

Her yerden angajman için yol parası, kontratlar ve davetler başlar.

Almanya'da bu sanat üzerine dehşetli para kazanmağa başladım. Bu sırada güzel memleketin düşmanlardan temizlenmiş ve saltanat yıkılarak Cumhuriyet idaresi kurulmuştu.

Vatanıma dönmek için pasaportumu ikmal etmiş, yola çıkmak üzüre idim.

İtalyadan bol para ile bir konturat teklif edildi. Bu mühim parayı kaçırmamak için İtalyaya gittim.

İşte bu gidiş bütün Avrupayı dolaşmama başlangıç oldu.

İspanya, Portekiz, Fransa gibi büyük memleketlerde dolaşırken Amerikaya çağrıldım. Amerikaya da gittim. Bilhassa Arjantinde çok kaldım.

Profesör Zatî Sungur'un manyatizör gözleri

Bu seyahatleriniz esnasında çok para kazandınız mı?

— Bilhassa Arjantin ve Berezilyada çok para kazandım.

— Bu sanatın kolay ve zor tarafları nelerdir.

O bu sualim üzerine gülümsiyerek: «sen benim mesleğimi elimden mi almak istiyorsun? » gibilerde baktı ve :

— Bu sanatın kolay tarafı pek azdır. Zorluğu çoktur. Bu sanat diğer sanatlar gibi değildir.

Meselâ; bir kadını destere ile iki parça ediyorsunuz; hakikatte böyle birşey olmadığı halde, bütün seyircileri heyecan içinde bırakıyorsunuz.

— Bu meslekte muvaffak olmak için ne gibi esaslar lâzımdır ?

— Birkere aktör olmak, el çabukluğu, insanın kendine hâkim olmasile beraber seyircilere de hâkim olması, onları manyatizma etmesi lâzımdır.

Bu iş çok güçtür. Meselâ, bir tiyatro kumpanyasını düşününüz. Bu gurupta genç ihtiyar , kadın erkek , trajediyen veya komik birçok artist vardır; halbuki bizim sanatımız öyle değil , bir kişi bütün seyircileri meşgul eder.

— Bu san'at kaç kısımdır ?

— Dört kısımdır.

1 — Ufak hokkabazlık (ki el oyunlarıdır).

2 — Orta halli oyunlar,

3 — Büyük oyuklar (illisiyonizm) denilen büyük oyunlar hayalidir. Halka hayalî

(Arkası 28 inc sayfada)

O Dünyalara Acaba Birgün Gidebilecek miyiz ?..

Düşünceye daldığımız dakikalarda.. canımız sıkıldığı saatlerde.. hele meyus ve mustarib olduğumuz gecelerde, gayri ihtiyari başımızı göklere kaldırır; ve onun uçsuz bucaksız boşluklarından bir şeyler arar ve birşeyler bekleriz....

Ne arar ve ne bekleriz?... Bunu biz de bilmeyiz?.. Yanlarında bir yumurta kadar kalan dünyamızdan bu çok büyük, ve bizden pek çok uzak âlemlerin karanlıklarına dalar ve kendi kendimize şunu sorarız: "O dünyalara acaba bir gün gidebilecek miyiz? „ ...

Bu soruya bugün müsbet bir cevap veremeyiz: fakat yarın için de muhal olduğunu iddia edemeyiz... 25-30 sene içinde göklerde mükemmelen uçabilen; 200,000 kilo ağırlığındaki Hindenburg balonunu 11 günde Amerikaya götürüp getiren insan dehâsı, yarın için daha ne mucizeler halkedecektir bilemeyiz?!.. O güne intizaren biz, Ademoğlunun tatlı hülyalar, büyük ümitlerle gözlerini dikdiği bu fezalar hakkında, bugüne kadar elde edilen bilgileri hulâsa edelim:

Bütün fen şubelerinin içinde, insanı hayalin en derin uçurumlarına sürükleyen hiç şüphesiz felekiyattır. Fennin bu sahada bugün eriştigi tekemmülleri tetkik ederken, insan, namütenahi içinde yüzen ve arz ismi verilen bu toz zerresine merbut olduğuna adeta inanmıyor.

Fransa kralı dördüncü Hanrinin öldüğü sene, Galile, ilk defa olarak adesesini karanlık göklere çevirdiği zaman, bir köşede, çıplak gözle bakınca görülen yedi yıldızın yerine, seksen muhtelif yıldız görmüştü. Bu basit hâdise, bizim görmediğimiz yıldız sayısının azameti hakkında bir fikir vermeğe kâfidir.

Gökleri baştanbaşa dolaşan samanyolu dediğimiz büyük beyaz iz, o zamana kadar bir nevi gazlı sis zannediliyordu. Galilenin âleti sayesinde bunun sayısız yıldızlardan mürekkeb olduğu anlaşıldı. İsmi, o meşhur kuyruklu yıldızlara alem olan Halley, bütün bu yıldızların bizim Güneşimiz gibi, hatta bazan ondan da büyük birer yıldız olduğunu, büyük zekâsile keşfetmişti.

Bugün âlimler, dünyamızı aydınlatan Güneşin, samanyolunun yıldızlarından biri olduğunu kat'iyetle söylemektedirler. Hakikatte samanyolu, yıldızlardan mürekkeb bir şerid değildir. Uzaktan gördüğümüz eleğimsağma şeklile hiç alâkası yoktur. Yassı ve yuvarlaktır. Güneşimiz, küremiz ve diğer seyyareler onun içinde devreder. Onu, uzaktan pırıltılı bir şerid halinde görüşümüzün sebebi, gökün diğer kısımlarında teker teker serpiştirilmiş gibi görünen yıldızlara nazaran bize yakın mesafede olmasındandır.

Bu vaziyeti daha iyi anlatmak için bir heyetişinas diyor ki:

«Dümdüz bir ovada, bir kar fırtınası ortasında bulunduğunuzu tasavvur ediniz. Gözlerinizi ufka tevcih edecek olursanız, karşınızda beyaz bir duvar görürsünüz. Fakat semaya baktığınız takdirde, birkaç yüz metre yükseğe kadar, karların biribirinden ayrı birer parça halinde döküldüğünü farkedersiniz. İşte samanyolu dediğimiz beyazlık, tıpkı bu kar taneleri gibidir ve bu yolu teşkil eden sayısız yıldızlar, aralarında hiçbir mesafe bulunmadığı için, tıpkı o kardan duvar gibi görünmektedir».

40 milyar yıldız

Daha doğru bir mukayese yapılmak istenildiği takdirde, dünyamızı teşkil eden yıldız tekerleğinin ne olduğunu anlamağa çalışmalıyız. Son yapılan bir hesaba göre, samanyolunda aşağı-yukarı kırk milyar yıldız mevcuddur; ve bunların arasında bulunan, ve arzımızdan bir milyon defa büyük olan Güneş te bunların en mühimleri arasında değildir. Bu yıldızlar o kadar uzaktır ki, eb'adı bize çok ufak görünmektedir. Gerçi, bazı ufak yıldızlar arzküresinin ancak üç misli büyüklüğünde ise de, bazıları o kadar azametlidir ki, merkezleri Güneşin bulunduğu noktada olsa, dünyamızı kendi içine çekerdi. Meselâ: «Antares» yıldızının kutru 650 milyon kilometrodur ve içine 60 milyon tane güneşi sığdırabilir.

Heyetşinaslar, bu yıldızların renklerini menşurla tetkik etmek suretile, bunların yalnız eb'adını değil hatta ağırlıklarını bile ölçmeğe muvaffak oluyorlar. Bu heyetişinasların yaptıkları hasablara göre, meselâ Güneşin ağırlığı bir milyon kere bir tirilion kiloğramdır. Gene tatbiki son derece karışık olan bu usulle, bu yıldızların hararet derecelerinin de 3000 le 20 bin arasında değiştiğini hesab ediyorlar.

Âlimler, yalnız bununla da kalmamışlar, maddenin tâbi olduğu kanunlar sayesinde, yıldızların dahili hararetderecelerini de ölçmüşler; ve on beş yirmi milyon derece olduğunu görmüşlerdir.

Demek oluyor ki, arzküresi, 40 milyar Güneşin içindeki bir tek Güneşin etrafında dönen, hissedilmiyecek kadar küçük bir zerredir. Heyetişinaslar, bu Güneşler âlemini, bir adaya benzetirler. Çünkü, etrafında, ölçüye sığmıyacak kadar azametli fezanın dondurucu boşluğu vardır.

Ortasında, arzküresinin - bir yolcunun kundurası altındaki mikrobdan bile daha ehemmiyetsiz kaldığı - bu yıldız kalabalığının akıl almaz sayısını anlamak için, en mütekâmil teleskoplar bile kâfi değildir. Bizi çemberi ortasına alan manzumenin içinde öyle yıldızlar var-

dır ki, ışıkları Güneşin ziyasından daha parlak olduğu halde, uzaklıklarından dolayı, gözümüzle farkedemeyiz. İngiliz heyetşinaslarından Jeans, bu yıldızların en parlağı olan «Doradus»un, Güneşten en az 300,000 defa daha fazla kuvette ışık saçtığını söyler. Bu yıldız, Güneşin yerinde bulunsa, insanlar birkaç saniye içinde kömür kesilir ve arzküresi çabucak buhara münkalib olur, taşlar erir, bütün mevcudat tebahhur ederdi.

Fezanın sonsuz azameti

Fakat, insan gözünün göremediğini fotoğraf camı tesbit ediyor. Bir fotoğraf pelikülü çok kısa bir müddet için göklere tevcih edildiği takdirde, ancak gözle görülebilen yıldızları tesbit eder. Bu tecrübe biraz daha uzatılırsa, klişe üstünde görülen yıldızların sayısı artar. Önce bir, sonra yüzlerce, daha sonra binlerce yıldız plâk üzerinde belirir. Poz müddeti, birkaç saat, hatta birkaç gece uzatılacak olursa, fotoğraf makinesi, gözle görünmesi, ebediyyen imkân haricinde olan, yıldızları da tesbit eder. Bu yıldızların ziyası o kadar zayıftır ki, 10,000 kilometre uzağa konulmuş bir mum kadar ancak ışık verir. Fotoğraf, göklerin karanlıklarını, heyetişinaşlara, asla erişemiyecekleri bir nisbette aydınlatmıştır.

Mikrobların hayatlarını tetkikle meşgul olan biologie âlimlerinin, ölçü olarak «mu» adını verdikleri bir mikyası kabul etmeleri gibi, heyetişinaslar da, fezanın derinliklerini ifade için mikyas olarak «parsec» dedikleri bir ölçü icad etmişlerdir. Bu Parsec arzküresinden Güneşe kadar olan mesafenin 200,000 misli, yani 30,000 milyar kilometrodur. Samanyolu, işte bu ölçüye vurulduğu takdirde 100,000 parsec tutmaktadır ki, bu da 3000 milyar kere milyar kilometro demektir.

Hiçbir insan zekâsı bu mesafenin büyüklüğünü kavrayamaz. Biraz fazla düşününce bu rakamın dehşeti insana âdeta başdönmesi verir.

Rasathanelerin sessiz sadasız sakinleri, bazan bu hesablar için başka esaslara da müracaat ederler: Saniyede 300 kilometre süratle yol alan ziyanın bir sene içinde katettiği yolu alarak, hesablarını onunla yaparlar. Bu hesabın verdiği netice ise, bir ziya huzmesinin, samanyolunu kutrunu baştanbaşa geçmesi için tam 120,000 seneye ihtiyaç olduğu neticesidir.

Samanyolunu teşkil eden milyarlarca yıldızın, biribirine çok yakın olması yüzünden, ziyadar bir sis şeklinde göründüklerini söylemiştik. Büyük teleskoplar sayesinde, ayrı ayrı görülebilen bu biribirine bitişik yıldızların arasındaki, yakın dediğimiz mesafeler, ekseriya 100 veya 200 milyar kilometrodur.

Büyük bilgin Kamil Flamaryon gökleri araştırırken

TAVLA OYUNUNUN TARİHİ [1]

Yazan :

ZEYNEL AKKOÇ

Bilmem, yeryüzünde tavladan daha çok yayılmış ve daha çok arsıulusal bir oyun var mıdır? Dünya üzerinde yaşayan bütün milletler, onu kendi zevklerine göre değiştirerek, birçok hususî kaideler tatbik ederek bu oyunu oynamaktadırlar.

Şurası muhakkak ki, tavla oyunu çok eskidir, bunu ilk icat eden İranlılar olmuştur.

Sonra bu oyunu Romalılar aldılar ve buna «Duedena scripta» adını verdiler. Ayni zamanda diğer milletler de tavla oynamağa başladılar.

İspanyollar, bu oyuna «Jogo de Tabolos» dediler. Bizdeki «tavla» sözü de buradan çıkmış olsa gerektir. Almanlar, «Bretspiel» adını verdiler.

Fransada bu oyun birçok defalar terkedildi ve yeniden alındı. Fakat on dördüncü Lui zamanından beri, taşra küçük burjuvalarına varıncaya kadar, her yerde oynanmaktan geri kalmamıştır.

Hele bugün Pariste tavla bulunmayan tek bir kahve ve gazino yoktur. Bu oyunda atılan zarların çıkardığı sese uygun olmak üzere «Trik - trak» denilmektedir: fakat daha önce Jaquet denilirdi.

Mütahassıslar, Jaquet sözünün, 1846 da Londrada bu oyuna dair ilk eseri yazan Jack Gammon'dan geldiğini ileri sürerler. Fakat zarlar, Jaquet adını taşıyan bir paranın şekline benzediği için, oyuna bu ismin verildiğini iddia edenler de vardır.

Bugün Fransada her iki isim de kullanılmaktadır.

En son olarak bu oyun, on dördüncü Lui zamanında, İran sefareti memurlarıtarafından bu memlekete sokulmuştur.

Kıral bu oyunu çok sever ve daima oynardı. Bu yüzden kısa bir zamanda tavla oyunu Fransanın her tarafına yayılmıştır.

Umumiyetle Fransada bu oyun, zarları içine koyup atmak için meşinden bir külahla oynanır. Böylece, çok usta bir oyuncunun zarları istediği gibi atabilmesinin önüne geçilmiş olur. Bu usul bizde yoktur, çünkü oyun arkadaşına itimadı olmayan bir kimse onunla zaten oynamaz.

Bugün İranda tavla oyununa: pullar «Narde» ağacından (sandal ağacı nevinden bir ağaçtır) yapıldığı için «Narde» adı verilmektedir. Bu oyunun İranda ne vakıt başladığı kat'i olarak bilinmiyor. Bu hususta, kaynakları ve devirleri muhtelif olan birçok efsaneler vardır. Bunlardan en enteresan ve en akla yakın olan üç tanesini burada anlatacağız :

Bu oyunun, ilk defa olarak Daranın tahta çıkmasından beş sene sonra (Milâttan önce 516), Babillilerin İran imparatorluğuna karşı çıkardıkları isyan zamanında, oynanmağa başladığı söylenilmektedir. Dara, ordusunu toplayıp düşmanları üzerine yürüyor. Bir kaleyi almak için birçok harp hileleri kullanıyor, Fırat nehrinin mecrasını çeviriyor. Fakat bütün bunlara rağmen Babillilerin şiddetle müdafaaları karşısında hiç bir muvaffakıyet elde edemiyor.

Bunu gören Dara muhasarayı kaldırmak ve geriye dönmek istiyor. Fakat, nedimlerinden Zübeyr muhasaranın uzamasile Babillilerin açlıktan ölmeğe başlıyacaklarını, ve en sonunda şehrin kapılarını açmağa mecbur olacaklarını düşünüyor, ve Darayı oyalamak için tavlayı icat ediyor. Bu oyun şahı o kadar sarıyor ki, tam on sekiz ay muhasarayı devam ettiriyor. Nihayet Babilliler sulh istemekten başka çare bulamıyorlar.

İkinci hikâyede: tavla oyununun asıl Hindistanda çıktığı ve bunu, Sasani hanedanından birisile evlenen bir prensesin ceyiz olarak İrana getirdiği anlatılmaktadır.

Prenses kocasından bu oyunu oynamasını istiyor. Şah da bütün yakınlarını çağırıyor ve onlara oyunun kaidelerini meydana çıkarmalarını emrediyor. Bunlar kırk gün uğraşıyorlarsa da hiçbir netice çıkmıyor.

Bundan sonra Şah sadrazamını çağırıp hiddetle :

« Bu oyunu oynıyacak bir kişinin bulunmaması, benim imparatorluğum için büyük bir lekedir» diyor.

Sadrazam üç gün her tarafda böyle bir adam arıyor, üçüncü günü payhtatda bulduğu mütevazi bir marangozu Şaha takdim ediyor. Şah: «Oyunun kaidesini bulmak iddiasında bulunan bu adam mı?» diyerek dudak büküyor.

Fakat marangoz kutuyu açıyor ve pulları büyük bir ustalıkla yerli yerine koyup, oyunu diğerlerine de anlatıyor. Bundan sonra Şah kendisine: « Dile benden ne dilersen!» diyor.

Marangoz :

«İcat ettiğim başka bir oyunun birinci hanesi için bir, ikinci hanesi için iki, üçüncü hanesi için, dört ve böylece gelecek her hane için bir öncekinin iki misli buğday tanesi isterim » karşılığını veriyor.

Şahın hayret ve sevinçle gözleri parlıyor. Bu yeni oyunu, bir karşılık olmak üzere Hint kıralına göndermeğe karar veriyor. Bu oyun : İranda «Şahmat» denilen şatranç oyunu idi.

Şah vezirine, marangoza, istediği şeyi vermelerini emretti. Fakat vezir bunu yerine getirmek için bütün dünya mahsülünün yetmiyeceğini anlattı. Çünkü bazı riyaziyecilerin yaptıkları hesaba göre, istenilen buğday 200 milyar lira tutarında idi, ve bu muazzam yekûnu elde etmek için dünyanın beş kıtasında ekilenin 76 misli fazla buğday ekilmek icabediyordu.

Şah, kendisiyle alay ettiğini zannederek, marangozun başını kesmelerini emrediyor.

Üçüncü hikâyede şöyledir :

Esfahanın İran payitahtı olduğu ve bütün İranın ipek ve güller ülkesi adını taşıdığı zamanlarda, bu şehirde Hacestebanu isimli çok münevver bir kadın yaşıyordu. Bugün bile Esfahanda "Hacestebanu kadar kurnaz„ sözü bir darbımesel gibi ağızdan ağıza dolaşmaktadır.

Hacestebanu *«akıllı ve münevver bir kadın, kocası üzerinde her türlü nüfuza malikdir »* darbımeseline ayak uydurduğu için, kocasiyle birlikte zangin ve ahenkli bir yuvada ömür sürüyorlardı.

Birgün Hacestebanu kocasiyle lâdes tutuştu, eğer kocası aldanırsa kendisine elmas bir bilezik alacaktı. Onun zeki bir kadın olduğunu söylemiştik, bunun için Hacestebanunun bahsi kazanacağına muhakkak nazarile bakacaksınız. Fakat açıkgöz bir tüccar olan kocası, elmas bileziğin çok pahalı olduğunu düşünerek, bahsi haksız kazandığını karısına söyledi ve bileziği almadı.

Bundan sonra karı koca daha birçok defalar lâdes tutuştular, her defasında Hacestebanu kazandığı halde, kocası bir vesile bulup vadettiği şeyi almıyor, ve birgün usanıp bu meraktan vazgeçece-

[1] İran Zabita diksiyonerlerinden anlaşıldığına göre tavlayı Nuşi - Revanın veziri Zübeyr Cumeyr tertip etmiştir. Şu halde tavla 1400 senelik bir maziye maliktir.

ğini zannediyordu. Fakat Hacestebanu, herbiri diğerinden üstün binbir çeşit hile biliyordu. Bu defa kazandığı bahsin mutlaka neticesini almak istiyordu.

Hacestebanu, öğleden sonra penceresinden sokağa bakmakla vakıt geçirirdi. Bir müddettenberi ayni saatte koltuğunun altında parşömenler bulunan bir ihtiyarın geçtiğini farketmişti. Bu ihtiyarın gaipten haber veren biri olabileceğini düşündü, ve okadar şiddetle arzu ettiği bileziği kocasının ne zaman alacağını ona sormak istedi. Bir gün bu ihtiyar gene sokaktan geçerken, kendisile görüşmek için bir kadın gönderdi. Biraz sonra geri gelen kadın, bu adamın otuz senedenberi yalnız kadınların hilelerini tetkik eden bir âlim olduğunu söyledi. Hacestebanu, bu âlimin kolleksiyonuna kendisinin birkaç fıkra ilâve edebileceğini düşünerek, derhal onu çağırttı.

İhtiyar bu daveti memnuniyetle kabul etti ve geldi. Haceste misafirine kahve ve nefis yemekler ikram etti. Sonra asıl mevzua geçildi. Haceste büyük ve lâyemut İran şairleri Hafız ve Sadinin, kadınlar hakkında söyledikleri sözleri ihtiyara nakletti. İhtiyar âlim böyle yüksek kültür ve hikmet sahibi bir kadına tesadüf ettiğine seviniyordu.

Okadar tatlı tatlı konuşuyorlardı ki, zamanın nasıl geçtiğinin bile farkında olmadılar. Bu sırada hizmetçi, kadına kocasının geldiğini haber verdi. Haceste:

—Eyvah! diye bir feryat kopardı. Kalkınız aziz dostum, kocam çok kıskançtır. Eğer sizi burada görürse mutlalaka öldürür.

Tamamile şaşıran ihtiyar cevap verdi:

—Fakat ne münasebet.. Ben ihtiyar ve kendimi tamamile ilme vermiş bir adamım. Öyle ümit ediyorum ki, o benim yaşıma ve faziletime hürmet eder.

—Hayır, hayır, imkânı yok; o okadar kıskançtır ki, bizi bir arada görürse, sizi öldürmekten asla çekinmez. Allah aşkına çıkınız!... diye ağlamağa başladı. Bu arada bir sandık açıp ihtiyarı içine soktu ve kilitledi. Sandığın üzerine halıları koyarken tüccar içeri girdi.

— Günaydın sevgili karıcığım, günaydın gözümün nuru, nasılsın?.. diye karısını kucaklamağa koştu. Fakat bu ânda âlimin masanın üzerinde duran sarığı ile cübbesi gözüne ilişti.

Hiddetle: —Bunlar kimin?.. diye sordu.

Haceste korkudan tirtir titreyerek ve ellerile yüzünü kapayarak:

—Sevgilimin! dedi.

—Sevgilin mi? Yoksa sen çıldırdın

Hararetli bir Tavla Maçı

mı? Bu hiç akıllı bir kadının yapacağı bir şey mi?... Nerede o? Söyle nerede? Onu öldürmeliyim? Nerede o?

— Orada sandıkta.

Tüccar sandığı kilitli bulunca;

—Anahtarı ver, onu öldürmek istiyorum, anahtarı ver!.. diye bağırdı.

Hacestebanu titreyerek ve heyecandan benzi atmış bir halde anahtarı kocasına verdi: kocası anahtarı bir hamlede kaptı ve açmak için sandığa doğru gitti.

Bu ânda Haceste bir kahkaha attı ve dedi ki:

—Nasıl bayım gördün mü? Bahs dediğin böyle kazanılır.

Tüccar, şiddetle anahtarı yere attı, kapıyı çarparak ve aldandığına esef ederek dışarı çıktı.

Haceste hizmetçisini çağırttı ve sandığı açtırdı. Âlim korkudan ölgün ve bitkin bir hale gelmişti. Yüzüne biraz su serpildikten sonra ayıldı. Sandıktan çıkarken âlimin yeniden bir baygınlık geçirmesi, Hacesteyi oldukça korkuttu.

En sonra tekrar şuurunu toplayan ihtiyar: «şimdiden sonra asla kadınların kurnazlıklarile uğraşmıyacağını, çünkü dünyada tek bir kadın bile kalmış olsa, ozamana kadar bilinmeyen yeni bir kurnazlık icat edebileceğini» söyledi.

Heyecanla söylediği bu sözlerden sonra kâğıtlarını ocaktaki ateşe attı ve bayana teşekkür ederek çıkt gitti.

Hacestebanu, ihtiyara bu kadar eziyet çektirdiği için iç acısı duymağa başlamıştı; fakat bir taraftan da kazandığı bu zafer yüzünden seviniyor, içi içine sığmıyor.

Tam kırk gün kocasına elmas bilezikten asla bahsetmedi, fakat bu müddet zarfında, sonraları bütün dünyaya yayılan tavla oyununu icad etti. Bu oyunu, doğum gününün yıldönümü münasebetile kocasına hediye etti. Oyunun bütün kaidelerini ona öğretti ve kendisile oynamağa başladı.

Bir müddet sonra tüccar bu oyunu okadar mükemmel öğrendi ki, her defasında karısını yeniyor ve bundan büyük bir gurur duyuyordu.

Birgün Haceste, evlenmelerinin yıl dönümü münasebetile, bir ziyafet tertip etti ve birçok kimseleri evine çağırdı.

Yemekten sonra tavlayı davetlilere gösterdi ve oyunun kaidelerini izah etti; kocasile oynamağa başladı ve nesine oynayacaklarını ona sordu.

Tüccar, evlenmelerinin yıldönümü olduğu için, bunu karısının seçmesine bıraktı. O zaman, Haceste: eğer kocası kazanırsa, bu oyunun kaidelerini dostlarına öğretmek ve onlarla bu oyunu oynamak hakkına malik olacağını, fakat yenilirse kendisine vadettiği bileziği alacağını söyledi.

Tüccar, her vakitki gibi kazanacağını ümit ederek kabul etti, fakat çok geçmeden karısı kahir bir galibiyet kazandı.

Böylece, karısının istediği bileziği almak mecburiyetinde kaldı, çünkü Heceste kendisine bu icadın bütün haklarını vermişti.

Tüccarın da bu oyunu Nevruz münasebetile Şaha taktim ettiği rivayet edilmektedir.

Gavsi Halit Ozansoy
SEVMEK
İÇİN SEVMEK
Bir aşkın, bir ıstırabın, bir aldanışın hikâyesi... Yeni çıktı.

DEĞİRMENİMDEN MEKTUBLAR : 2

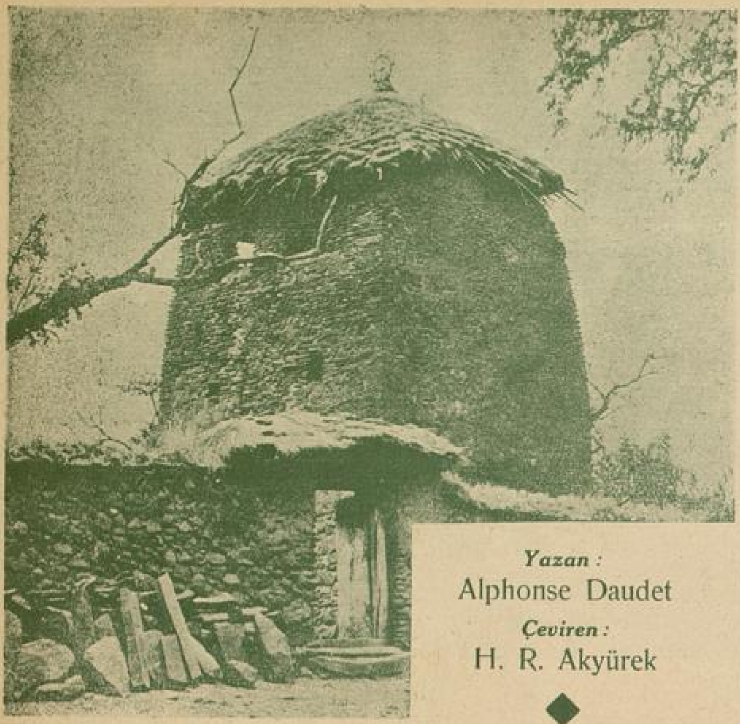

Yazan :
Alphonse Daudet
Çeviren :
H. R. Akyürek

◆

Beaucaire Postası

Geldiğim gündü. Omnibüs şeklinde, güzel eski bir yolcu arabası olan Beaucaire postasına binmiştim. Yerine gitmezden önce alacağı yol çok değildi. Fakat akşam, çok uzaktan geliyor görünmek için, ötede beride avarelik ediyordu. Arabanın üst kısmındayız, sürücüyü saymazsak, beş kişi idik.

İlkönce Camargue'lı bir bekci : İri tatlı gözleri, gümüş halkalı kulaklarile, yabani hayvan kokan ufaktefek, kıllı, bodur bir adam.

Daha sonra iki Beaucaire'li: Bir fırıncı ile hamurkârı. İkisi de kıpkırmızı, ziyadesile soluğan. Fakat profilleri ihtişamlı. Vitellius'ün resmini taşıyan iki Roma madalyesi.

En sonunda, ön taraftaki sıranın üzerinde, sürücünün yanında bir adam... Hayır ! Bir kasket, çok bir şey ifade etmeyen ve kederli bir tavırla yola bakan, tavşan derisinden kocaman bir kasket.

Tekmil bu adamlar aralarında tanışıyorlar ve yüksek sesle gayet serbestçe işlerinden bahsediyorlardı: Camargue'lı:«bir çobanın kafasına bir çatal indirdiği için, Sorgu Hakimi tarafından çnğırıldığından, Nîmes'den geldiğini» söyliyordu. Camargue'lıların kanı pek kaynardır.. Eh!..ya Beaucaire'lilerin ! Bizim iki Beaucaire'li Meryem ana yüzünden biribirlerinin boğazına atılmağa kalkmasınlar mı ? Anlaşılıyor ki fırıncı çoktanberi, Provence'lilerin *Bonne mère* dedikleri, ve kolları arasında küçük İsayı taşıyan Meryeme vakfedilmiş olan bir kilisedendi. Hamurkâr ise bilâkis « Hamli Bakire » kolları aşağıya doğru sarkık, ellerinin içi ışıklarla dolu olarak temsil edilen, o gülümseyen güzel tasvire tahsis edilmiş olan yepyeni bir kilisenin rahlesinde okuyordu. Münazaa bundan doğuyordu. Görmeliydi, bu iki saf Katolik biribirlerinden ve Meryemlerinden nasıl bir lisanla bahsediyorlardı :

— Senin Bakire yaman!

— Defol oradan Bonne mère'inle birlikte!

— Seninki Filistinde etmediği halt bırakmadı!

— Ya seninki, «tu!» suratsız!... Kimbilir neler yapmadı.. Daha iyisi Saint Josèphe'e sor.

Kendimizi Napoli limanında sanmamız için, sade bıçakların parladığını görmek eksikti. İnan olsun, şayet sürücü araya girmeseydi, bu din yarışı zannederim onunla bintecekti.

Beaucaire'lilere, gülerek :

— Rahat bırakın bizi Allah aşkınıza, Meryemlerinizle, dedi. Bütün bunlar kadın hikâyeleri. Erkekler bunlara karışmamalı.

Bunun üzerine de, herkesi ihtarı altında toplayan şüpheci bir tavırla hafifçe kamçısını şaklattı.

❖

Çekişme bitmişti. Fakat, kızışan fırıncının, talâkatının kalan kısmını da sarfa ihtiyacı vardı. Köşeciğinde, sessiz sedasız.. kederli kederli oturan bahtsız kasekte dönerek, alaycı bir tavırla :

— Ee, senin karı hangi kiliseden, bileyici?... dedi.

Herhalde bu cümlede, pek komik bir kast saklı idi. Zira tekmil araba, baştan başa büyük bir kahkaha ile kırıldı... Bileyici, o gülmüyordu. İşitmemiş gibiydi. Fırıncı bunu görünce bana doğru döndü :

— Karısını tanıyor musunuz, mösyö? Haydi canım, tuhaf bir kadın! Beaucaire'in bir taneciğidir.

Kahkahalar arttı. Bileyici yerinden kımıldanmadı. Başını kaldırmadan, pek alçak bir sesle :

— Fırıncı sus!..

demekle iktifa etti.

Fakat, muzip fırıncının susmağa hiç niyeti yoktu. Daha şiddetle tekrar başladı:

— Arkadaş! böyle bir karısı bulunduğundan dolayı acınacak bir kimse değildir. Onunla bir ân canının sıkılmasına sebep yok... Düşünün bir! Tanrının her altı ayında bir kaçırılan bir güzel. Geri döndüğü zaman, herhalde anlatılacak birçok şeyleri vardır... İkisi de biribirininin eşi, acaip bir küçük aile... Tasavvur edin mösyö!.. evleneli daha bir senecik olmamıştı ki, paf! karı bir çikolata satıcısı ile birlikte İspanyaya kaçıyor; «koca» evinde yalnız kalıyor, içiyor, ağlıyor. Çılgın gibi idi. Birzaman sonra güzel, İspanyol kıyafetinde, küçük bir zilli def ile birlikte memleketine dönüyor. Hepimiz ona diyorduk :

«— Kaç, seni öldürecek.

«Ah ! şüphesiz onu öldürecek.. Tekrar, ve gayet sakin sakin barıştılar. Kadın ona def çalmasını öğretti.

Yeni bir kahkaha tufanı patladı. Bileyici, yine başını kaldırmaksızın köşesinden mırıldandı :

— Fırıncı sus.

Fırıncı aldırmadı ve devam etti :

— Sanmayın ki güzel, İspanyadan döndükten sonra uslu oturdu. Ah, hayır!. Kocası turnayı gözünden vurmuştu! Bu, ona yeniden başlamak hevesini verdi... İspanyoldan sonra bir subay, sonra Rhône'lı bir gemici, sonra bir musikişinas, daha sonra bir.. ne bileyim ben?.. Hoş birşey varsa, her defasında ayni komedi tekerrür ediyordu. Karı kaçıyor, koca ağlıyor. Dönünce avunuyordu. Onu daima kaçırıyorlar. O da hep geri alıyor... Her halde bu kocanın sabrı pek bol! Allah için söylemeli karı pek güzel... Kardinallara lâyik bir parça ! Minimini, canlı, güler yüzlü. Bütün bunlarla beraber beyaz bir deri ve erkeklere daima gülerek bakan kestane renginde gözler... İnan olsun! Parislim, şayet Beaucaire'den geçerseniz...

Zavallı bileyici gayet acı, manâlı bir sesle sonuncu bir defa :

— Oh, rica ederim sus fırıncı.. dedi.

Bu ânda araba durdu. Anglores çiftliğinde idik. İki Beaucaire'li burada indiler.

Onlar gidince arabanın üst katı bom boş kaldı. Camargue'lıyı Arles'de bırakmışdık. Hava sıcaktı. Araba körüğünün meşini yanıyordu. Zaman zaman gözlerimin kapandığını, ve başımın ağırlaşdığını hissediyordum. Fakat uyumak mümkün değil. Kulaklarımda o pek yumuşak ve dokunaklı : «rica ederim susu» vardı...

Zavallı adam, o da uyuyamıyordu. Arkadan iri omuzlarının ürperdiğini, ve elinin - alelade, uzun, soluk bir el - sıranın arkalığı üzerinde bir ihtiyar eli gibi titrediğini görüyordum. Ağlıyordu...

Sürücü birdenbire bana bağırdı :

— Parisli, haydi geldiniz!

Kamçısının ucu istikametinde, üzerine iri bir kelebek gibi konmuş değirmen ile yeşil tepeyi gösteriyordu.

Acele toplandım... Bileyicinin yanından geçerken, kasketi altından yüzüne bakmağa çalıştım. Ayrılmazdan önce onu görmek istiyordum. Zavallı, düşüncemi anlamış gibi birdenbire başını kaldırdı. Gözlerini gözlerimin içine dikerek boğuk bir sesle :

— Bana iyi bak hemşeri, dedi. Şayet bugünlerde Beaucaire'de bir felâketin vuku bulduğunu öğrenirsen, bu işi yapanı tanıdığını söyleyebilirsin.

Bu, gözlerinin feri kaçmış, kederli ve sönük, küçük bir yüzdü. Gözlerinde yaş, lâkin sesinde kin vardı. Kin, acizlerin öfkesi!... Karısının yerinde olaydım kendimi korurdum.

Genç Bir Sporcumuzun Acıklı Ölümü:

SEYHUN AKTUNA

Çok dürüst ahlâkı ve çalışkanlığı ile kendisini mektebine ve etrafındakilerine sevdiren, ve saygı bırakan Seyhun Aktuna; on beş yaşında iken 22 Nisan 1936 tarihinde Ankara Nümune hastanesinde uful etmiştir. Bu vakitsiz ölüm Ankara gençlerini ve halkını son derece müteessir etmiştir.

Zavallı Seyhun Aktuna; Türk Maarif Cemiyeti ortaokulundan ve mektebinin « Eti » oymağından idi. Cenazesi; mekteb heyeti ve talebeleri.. Ankara kız ve erkek izcilerile sporcularının, sevdiklerinin gözyaşları arasında, büyük bir tören ve acı ile kaldırılmıştır.

Bu törene ait bazı resimleri dercediyoruz. 24 Nisan 1 9 3 6 tarhine tesadüf eden cenaze günü, Ankara Çocuk Haftasının ikinci günü tatil edilmiş, ve diğer eğlenceler durdurulmuştur.

Kız ve erkek bütün mekteb ve izci arkadaşlarının; izci elbiselerile, çelenklerle donatılmış tabutu kabre indirmeleri çok acıklı bir sahne teşkil ediyordu. Mezarı başında müdür, muallimler ile izci arkadaşlarının söylevleri herkesi hüngür hüngür ağlatmıştır.

PAMUK NİNE CEVAP VERİYOR

Erenköy: Aziz

Oğlum.

Dünyada hiçbir bahane, vesile ile insan anasına, babasına darılamaz. Hakikaten makul sebepler de olsa, bunu gizler ve ortaya çıkarmaz. Anan, baban anlattığına göre hitiyar sayılırlar. İhtiyarlığın zaafları hoş görülmeli ve affedilmelidir.

Onlara kızmak, darılmakla, kaçan huzurunu, saadetini tekrar yerine getirmiş olmazsın. Sen, haklı da olsan, yine kimse sana haklısın demez, üstelik nankörlükle itham ederler. En iyisi onların suyuna gitmek, hoş geçinmektir.

Sinirlerine hakim olmağa çalış, hiddetle kalkan ziyanla oturur. Vaziyetin müsaitse, seyahata çık. Bu elinden gelmiyorsa sporla uğraş. Spor bozuk sinirleri terbiye eder. Serin kanlı olursan, tekmil kavgaların, gürültülerin, yatıştığını ve hepinizin rahat ediverdiğinizi göreceksin.

Kurtuluş: K. Dertli.

Çocuğum.

Derdin hakikaten büyük. Büyük olduğu kadar da çaresiz. Delikanlı, ölmüş sevgiliye âşık sen de ona.

Ölüyü diriltmek imkânı yok. Senin sevdadan vazgeçmenin ihtimali yok, şu halde derdin devasız demek.

Mektubun o kadar uzun ve müessir ki, onu neşredip te, okuyucularımı hasta ve derdli edemem. Bunun için bana darılma çocuğum. Allah büyüktür. Derdine elbette bir çare bulur. Ben sadece dua edebilirim. Çünkü çaresiz derdlere ancak Allah acır ve çare bulur.

Eskişehir: Kâzım Alp Özer,

Oğlum.

''Bir gönülde iki sevda olamaz,, derler. Acaba senin iki gönlün mü var?

Çocuğum sorgun tuhaf. ''İki kızdan hangisile evleneyim,, bu iki genç kız için sadece ''birisi güzel hoppa, öbürü çirkin, fakat terbiyeli,, diyorsun. Gönlün hangisini seviyorsa onunla evlen çocuğum bu hususta sana fazla birşey söylemiyeceğim. Çünkü beğenmek biraz da insanın zevkile değişir...

Kurtuluş: Mihriban

Kızım.

Nişanlından ayrılmak için gösterdiğin sebep o kadar saçma ve çocukca ki, sana değil nişanlına acıdım.

"Nişanlım, gözleri hasta olduğu için sinemaya gitmiyor, halbuki ben, sinema için çıldırıyorum! „ diyorsun.

Kızım, sinema bir zevktir; fakat hayatî bir zaruret, bir ihtiyaç değildir. Ömrünün sonuna kadar bu zevki güdüp sürebilecek misin? Hayatı hep keyf, ayni neş'e ile mi geçireceği sanıyorsun? Nişanlının sinemaya gitmemesi, sana inad değil, hastalık yüzünden hayatî bir mecburiyet..

Eğer nisanlının başka kusuru, günahı yoksa ayrılığa kalkışman, onu sevmediğini, bıktığını gösteriyor.

Bunu açıkca söyle. Hem bana değil, nişanlına söyle. O biçare de boş yere ümitlenmesin. Daha vakit varken zavallı başının çaresine baksın.

Esasen böyle gönülsüz başlayan evlenmelerin sonundan pek hayır umulmaz.

Necdet

Çocuğum..

Mücevher, halı, antika vesaire gibi kıymetli şeylerden yeni ve eski şeylere kadar, ne satmak niyetinde isen, Belediyenin sıkı kontrolu altındaki Sandal bedestenine gidersin. Eşyana Sandal bedesteninde, Belediyenin muhamminleri, kıymetile uygun fiyat biçerler ve camakânlarda birkaç gün halka teşhir ederler. Müzayede günü, mallar halkın gözü önünde, resmî memurların huzurunda açık olarak müzayedeye konur. Belediye, bu müzayededen küçük bir komisyon alır.

Aldanmak ve aldatılmak korkusu yoktur. Sandal bedestenine gidersin. Eğer malın çok kıymetli ise, birkaç gün teşhir edilmesi lâzım gelirse, avans olarak bir miktar para da verebilirler. Sandal bedesteni, Kapalıçarşının Nurosmaniye tarafındaki kapısının sağındadır.

Şair Salih Zeki Aktay'ın
PINAR
adlı Aşk Kasideleri ile
MAĞARA
adlı bir perdelik manzun pastoralı intişar etmiştir.
Bu kıymetli eserleri okuyucularımıza tavsiye ederiz.

Sinema Sayfası:

ESRARLI KADIN: MARLEN DİTRİH ANLATIYOR

Onun hayatında yalnız bir erkek vardır. Bu, onun hem kalp, hem de sanat hayatının hâkimidir.

Marlènne Dietrich, veya sadece Marlen! Bu isim sinema dünyasında dalga dalga döner, sinema aşıklarının zihinlerinde dolaşır. Heman her erkek ona uzaktan aşıktır. Fakat Marlenin hayatında yalnız bir erkek vardır: Josef von Sternberg.

Sternberg kimdir? Kısaca: Marlenin rejisörü. Fakat, hakikatta artistin bütün hayatına hakim olan adamdır. Marleni Almanyada keşfeden, Amerikaya götüren reklamını yapan, sanatının yolunu tayin eden, ve onun bütün muvaffakıyetli eserlerini hazırlayan adamdır. Belki Sternberg olmasa Marlen de olmazdı.

Sternbergle Marlènne Dietrich biribirlerine yalnız sanatla bağlı değildirler: kalblerile de bağlıdırlar. Daha doğrusu Sternberg Marlene hem sanatile, hem de kalbile bağlıdır. Fakat Marlen onunla yanlız sanatile birleşir. Sternberg, düşündüğü filimleri yapacak tek artist olduğu kadar, sevebileceği tek kadın olarak da Marleni bulmuştur. Fakat Marlen rejisörünün sanatinden hemen hemen hiçbir zaman memnun olmamıştır.

Onun için, bu gizli geçinememezlik en nihayet onları biribirlerinde ayırmakla neticelendi; ve geçen sene Marlen Ditrih Sternbergden ayrı olarak ilk filmini çevirdi. Lâkin, bu filim büyük bir muvaffakıyetsizlikle neticelendi. Marlen sanatini kaybetmişti.

İşte, Marlenin son muvaffakıyetsizliği buradan çıkıyor. Fakat şimdi onu tekrar «diriltmek» istiyorlar. Paramaunt şirketi ona «Arzu» filmini çevirtti ve bu sene içinde «İspanyol Kaprisi» filmini hazırlatıyor.

***

Marlenin Sternbergden ayrılması bütün sinema âlemlerinde hayretler uyandırdı. Bir takım dedikodular başladı. Bunun üzerine Marlen Ditrih — Hiçbir mülâkat vermeyen şu esrerlı kadın — nihayet konuştu ve sırlarını açtı.

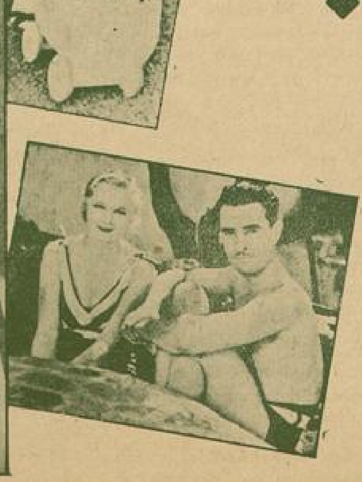

Zavallı John Gilbert'in mes'ut günlerinin hatıraları...

Marlen Ditrih Strenberğ hakkında şunları söylüyor:

« — Bütün istediğini yapıyordum. Muvaffak olmakla beraber, ve istediğini yaptığımı teslim etmesine rağmen, daima daha yüksek olmamı isteyordu. Ben de bunu isteyordum ve çalışıyordum. Yine kâfi görmeyor, ideali daima yükseliyordu, daima erişilemiyecek mükemmeliyete çıkmak isteyordu. Belki bu onun tek hatası idi, belki de bir hata değildi. Buna, onun arzusile benim arzum birleştiği zaman tahammül ettim. Fakat, bir zaman geldi ki onun istediklerini ben istemiyordum: ayrıldık. »

Halk ne istediğini bilmez

Marlen Ditrih son filimleri için acaba ne diyor? Bunu da kendi ağzından dinleyelim:

— Son iki filimi de Sternberg'in idare etmesini istemiştim. Fakat o kabul etmedi. Aramızdaki anlaşamamazlığı biliyordu, serbest kalmamızı her ikimiz için de doğru buldu. Bunun üzerine başka bir rejisörle çalıştım. Filimlerden ben memnunum. Fakat halk beğenmedi. Bunun için, filimlerimin fena olduğuna hüküm verilemez. Çünkü, halk ne istediğini bilmez ki! Onun anladığı sanatın mükemmeliyeti değil, sanatın şu veya bu tarzıdır. Biraz bundan ayrıldınız mı: «Nerede eski Marlen» derler. Fakat eski Marlenin, yeni Marlenin ne olduğunu bilmezler!»

Marlenin iki sevgisi var!

Marlen Holivuddan ayrı'dı! Bu da, Sternberg den ayrılışı kadar büyük hayret uyandırdı. Çünkü, artistin Holivodu pek sevdiği söyleniyordu. O, bundan altı yedi sene evvel, Sternbergle beraber buraya Almanyadan gelmiş, bütün muvaffakıyet ve şöhretini burada kazanmıştı. Fakat, Marlenin Holivudu sevmesine mukabil ayrıldığı bazı sevgiler daha kuvetli idi: Kocası, çocuğu. Belki, Strnberg'den ayrıldıktan sonra bu iki sevgiye daha fazla düşmüştü. Onun için, artistin rejisöründen ayrılması ile Holivuddan ayrılmasını, biribirine bağlı olarak görmek kabildir.

Malen Ditrihin kocası « Rudolf Sieber» iki sene önce Amerikadan, Avrupaya gelmek için, ayrılırken; Marlenin çok müteessir olduğu görülmüştü. Esasen kalabalığı, gülüp söylemeği, eğlenceyi pek sevmiyen Marlen, köşküne çekilmiş, daha münzevi bir hayat yaşamıştı. Onu, orada tutan işi olmasaydı, Amerikada bir gün dur-

mıyacağı belli idi. Nihayet «Arzu» filmi biter bitmez, hemen Amerikadan ayrıldı.

Marlen bunu da şöyle anlatıyor:

«— Kocamdan ve kızımdan ayrı geçen şu son iki sene, benim için büyük bir azap oldu. Bütün neşemi kaybettim. Bir sene kimse ile görüşmedim. Bu, inanılmayacak birşeydir belki. Fakat doğrudur.»

Şimdi Dietrich Almanya'ya gitmiş bulunuyor: Kocası ve kızı arasında mesuttur belki!

Marlen'nin ebedî dostu!

Sternberg ile Marlen, gerek sanat gerek aşk hayatından ayrılmış olmalariyle beraber, yine çok iyi dostturlar. Marlen Ditrih Amerikadan ayrılacağı zaman Sternberg ona:

«— Gitme, demişti. İki filim daha çevir.»

Marleni, büsbütün Amerikadan kaybetmek istemeyen sinema şirketi de, ona yeni iki mukavele imzalatmak istiyorlardı. Marlen bunları imzalamakta da tereddüt ediyordu. o zaman Sternberg'e sordu:

«— İmzalayayım mı!»

«— İmzala.»

Marlen imzaladı. Bunlardan biri «Arzu» filimi, diğeri de çok önceden Pola Negri-nin çevirdiği «Hotel imperial» filimidir. Rejisörlüğünü Lowis Milestone üzerine almıştır. İki filim de şimdi bitmiş bulunuyor. Marlen, şimdi tekrar Amerikaya dönmeden önce büyük bir seyahat yapmak istiyor. İngiltereye, İtalyaya Avusturyaya gitmeği düşünüyor.

Holiyvuddan son gelen haberler Sternbergin de yakında Avrupaya geleceğini bildirmektedir. Marlen bu haberi alınca İngiltere veya Fransada bir filim çevirmek istediğini söyledi. Ve şunu ilâve etti:

«— Sternberg isterse yine onunla bir filim çevirmek arzusundayım.»

Sternberg'le Marlen belki tekrar birleşecekler, ve sinema dünyasının en parlak yıldızı tekrar -belki bu sefer Avrupa semalarında- parlayacak. Şüphesiz ki bunu, Amerika ile rekabet eden İngiliz sinema şirketleri, bir muvaffakıyet sayacaklar...

***

Felâkete uğrayan artistler

Loretta Young sebebini hiç tahmin edemiyeceğiniz bir hastalıkla tekrar yatağa düştü.

Loretta Yougn uzun müddettenberi hasta, yatıyor. Hastalığı ne? Buna verilecek cevap, hiçbir doktor kitabında yoktur. Bu, ne soğuk algınlığıdır, ne kalp çarpıntısı, ne apandisit, ne de zaafiyet. Bu hastalıkların hepsinin sıhhî çaresi bulunabilir. Fakat, Loretta'nın hastalığı ancak bir seneden fazla bir zamanda tedavi edilebilecek.

Loretta Yungun hastalığını doğuran şey: fazla çalışmasıdır. Genç artist Holivudun hiç durmadan çalışan sanatkârlarından biridir. Bir filim bitmeden ötekine başlar, bunun için de bütün istirahatini feda ederdi.

Zannetmeyin ki Yıldızlar daima bahtiyardırlar

Fakat, son iki filmi olan «Vahşet Çağırıyor» ve «Kızıl Haçlılar»dan sonra birdenbire hasta düştü: yorulmuştu, sinirleri bozolmuştu, zayıflamıştı, kuvvetini kaybetmişti. Ve hepsinden fenası, küçüklüğünden beri çektiği bir hastalık tekrar nükseetmişti. O hastalık tedavi olunabilirdi, fakat önce Loretta Yungu düşdüğü sıhhat bozukluğundan kurtarmak lâzımdı.

İşte bunun için Loretta şimdi evinde -annesinin babasının yanında- yatıyor...

***

Loretta, hasta yatağında kendisini görmeğe gelenlere şunları söylüyor:

«Şüphesiz ki, kimseyi görmeden, tek başıma, günlerce yatakta kalmak büyük bir azap. Ben ki kalabalıktan hoşlanan, gülüp söylemeği seven bir insanım! şimdi sigaralarım, kitaplarım ve düşüncelerimle baş başayım. Fakat, bunların hepsi bana yanlız birşey hatırlatıyor: Sinema!.. Sinemayı benim kadar seven bir artist belki yoktur. Bunu, en fazla çalışan artist olarak ispat etmişimdir. Hatta bana «Holivudun en çalışkan kızı» adını bile verdiler.

«Şimdi bütün hülyam yine sinema. Çocukluğumdan beri hikâyeye, masala bayılırım. Artist olup bu hikâye ve masallara bizzat iştirak etmek, benim için ne büyük saadetti! Şimdi ben bu saadetten ayrılmış bulunuyorum. Bunun benim için en büyük felâket olduğunu düşünürsünüz tabii!

«Fakat, hastalığım bana Holivut'u daha iyi tanıttı. Oradan ayrılıp şöyle bir kenara çekilince, bu hayatın içinde bulunanların göremedikleri birçok şeyleri gördüm ve anladım. İnsan, sanat aşkiyle ve hevesle çalışırken, sanatından ve hevesinden başka birşey göremiyor. Şimdi düşünüyorum da Holiyvuttaki hayatımın bazı acı levhaları gözümün önüne geliyor:

« Bilmem hatırlar mısınız? İlk şöhreti kazandığım gündenberi bir gazete benim, çok değerli bir artist olduğumu, fakat hiç para kazanmadığımı yazmıştı. Bu garip şeye gülenler olduğu gibi inananlar da olmuş: Ertesi gün, bana ismini bildirmeyen birçok «hayır sahibi» yüzlerce lira para göndermesin mi? Bu vaziyet karşısında gülmek mi, yoksa ağlamak mı lâzım geldiğini bir türlü kestiremedim ve sinir buhranları geçirdim.

«O zaman bana karşı bir şefkat hissi besleyenlere kızmıştım. Fakat, onların bana hakikaten bir sevgi beslediklerini önrenmeğe, asıl şimdi ihtiyacım var: Hastayım. Hatırımı sormağa gelmeleri lâzım değil mi? Hemen hemen kimse gelmeyor! Bu, beni hem müteessir ediyor, hem de Holivudun içyüzünü öğrenmeme yaradığı için hoşuma gidiyor!»

Loretta Young bunları bir çocuk saflığı ile söyliyor. Hakkı da var. Çünkü Loretta Younk adeta bir sanat fedakârıdır. Bununla beraber, onun teessürü kendisine acıyan olmadığı için değildir. Onun asıl ihtiyacı şefkat gösterilmesinden ziyade kendisine arkadaşlık edilmesidir.

«Crand-Hôtel» in büyük sanatkârı şimdi doktorun ihtimamları altında istirahat ediyor, iyi olmasına çalışılıyor. İyi olduktan sonra şüphesiz yine sinema dünyasına konacak. Fakat, bu sefer onun beklediği ne şefkattır, ne de şöhret: O şimdi sanatın en yüksek noktasına çıkmak istiyor.

O, BİR GÜNAHKÂR DEĞİLDİ

★

Tosun, bizi ayrıldığımız yerde yirmi dört saat bekleyecek, o vakite kadar kendisine kavuşamazsak çekilip gidecekti. Komşuları bulmak pek kolay olmadı. Yerleri yurtlarının bu kadar çabuk değişeceği kimin aklına gelirdi. Bizim eski adamlarımızdan birinin kapısını çaldım. Dışarı kaba sesli ve ağızlı küfür dolu bir adam dikildi. Öfke ile kapıyı açtı.

— Yine ne var? Gece yarısı da mı rahat yok.

Omuzumda tüfegi görünce biraz geri çekilerek:

— Artık kasabaya kadar da asker kaçakları mı iniyor. Haydi defol! Belânı başka bir yerde ara!.. diye bağırıp kapıyı yüzüme kapadı. Ben de çekildim. Biraz daha iç sokaklara girdim. Bizim evin önüne geliyorum. Yüreğim ateşten bir top gibi yanıyor ve oynuyordu. Karanlıkta o koca konağı bir iğne arar gibi araştırdım. Fakat hiç birşey göremedim.

Ayaklarım bir kül yığınına gömüldü. Önümde geniş bir yangın enkazı vardı.

Mahalle aşırı bir komşu daha hatırıma geldi. Onu da bulamadım.

Yine geldiğimiz yollardan geri döndük.

Uzakta bir köyde bulunan ihtiyar halamı düşündüm. Belki de onu sağ bulabilirdim. O günü de ormanların içinde uyumakla geçirdik. Ertesi gece halamın köyüne gittim. Gece oldukça ilerlemişti. İhtiyarı korkutmamak için ihtimamla kapısını çaldım. İçeride bir nefes bile yoktu. Neden sonra bir kımıldama oldu. Ben biraz daha hızlıca kapıyı tartakladım. Hasta ve mazlûm bir ses inler gibi:

— Oğlum; ne istiyorsunuz, artık verecek canımdan başka birşey kalmadı. Sizde hiç insaf yok mu?

— Hala, aç benim; yabancı değil, korkma!.. diye seslendim.

Titrek ellerile kapının ağır desteğini kaldırdı, kapı açıldı. İki büklüm bir kadın gördüm. Bu kadın ben giderken ne kadar dinçti. Az bir zaman içinde bu hale nasıl gelmişti bilmem. ıçeri girdik. Ocağa atılan iki çıranın isli ve sarı alevleri önünde biribirimize bakıştık. O, beni güçlükle tanıyabilmişti.

— Ah oğul, oğulcuğum, Demirim! diye boynuma sarıldı. İçinin bütün zehrini boşaltıncaya kadar ağladı. Ağladım.

— Hala, sana Elması sormaya geldim. Onun hakkında ne biliyorsan hepsini söyle.

— Yavrum! dedi; hangisini söyleyeyim, üstüne titrediğimiz, yüzüne bakmağa kıyamadığımız o gül gibi güzel, arslan gibi cesur kızı ne hallere koydular; neler ettiler hiç sorma; söylemeğe yüreğim dayanmaz.

Onu bir müddet ben sakladım. Birgün köye bir müfreze geldi, Elması arıyorlardı. Birini saplamış, ne yapmış diye hakkında tutulma emri çıkmış. Kızı, arka kilerdeki patates kuyusuna koymuştum, aradılar bulamadılar ondan sonra beni ele aldılar. Kamçı, dipçik, tekme, yumruk bir hayli dövdüler. Belkemiğime inen bir dipçik te beni bu hale koydu. Öldü diye bırakıp gittiler. Keşke ölseydim. Şimdi böyle sürünmezdim. Ne malım kaldı, ne birşeyim; beni namerde muhtaç bir hale getirdiler. Sonra Elmas başını alıp gitti, artık ne oldu bilmiyorum.

Halam herşeyi biliyordu. Fakat bana söylemek istemedi. Ben de fazla ısrar etmedim. İşe nereden başlamak lâzım geldiğinde hâlâ mütereddittim.

Tekrar dağların yolunu tuttuk. düşünüyordum. Şimdi ne yapacağım?

— Evimi ve ocağımı söndüren; ve benim için hakikaten bir cihan kıymetinde olan Elması öldürenleri nasıl bulacaktım? Onları bulmanın güçlüğünü ortadan kaldırmak kolaydı. Fakat kanun ve hükûmet arkamı bırakmıyacak, beni muhakkak bir şaki ve bir cani gibi kovalıyacak. İşin hakikatini ve halin fecaatini ise hükümete anlatmak kabil olamıyacak. Beni de bir haydut gibi kurşuna dizecekler veya ipe çekecekler.

On arkadaş olduk; yanıma gelenlerin hepsi, aşağı yukarı benim vaziyetimde oldukları için, onları da kabul ettim. Müşterek elemler, müşterek ıstıraplar insanları biribirlerine daha çok bağlıyor.

* * *

Hiçte hoş olmayan tesadüf!.. Ben, Elmasın katillerinin izlerini ararken, yolumuz fena bir vadiye düştü. Geçmek istediğim Suvermez gediğinden aşmak üzere iken, sağdan soldan dehşetli bir kurşun yağmurile bunaldık. Bereket versin orman çok yakın idi. Bir sıçrayışta ormana girdik ve kurtulduk. Bu ateşin ne olduğunu anlamaya vakıt kalmadı. Karşılıklı silâh sesleri başladı. Çetin bir müsademenin derin akisleri, ormanın kuytu vadilerini güm güm gürletiyor, insana acıklı duygular veriyordu. Biz selâmete ermiştik; fakat bu karşılıklı savaşanlar kimlerdi? Oradan savuşup gitmek bizim için daha iyi ise de, bu meraklı hadiseyi de öğrenmekten kendimi alamıyorum. Nihayet önümdeki yüksek bir ağaca tırmanarak vaziyeti gözden geçirdim ve anladım. Kalabalık bir eşkiya kuvetile, on onbeş kadar jandarma, bir zabitin kumandasında karşılıklı kurşun savuruyorlardı. Demek ki biz de bu pusunun kenarına düşmüşüz, ve üzerimize bu sebeple kurşun atılmış. Jandarmalar sıkışık bir vaziyete gelmişlerdi. Eşkiya kuveti çoktu, jandarmayı sarmak üzere idiler. Bi-an tereddüt ettim. Acaba?... Jandarmaya yardım etmeli mi, yoksa savuşup gitmeli mi?...

Gerçe ben de bir eşkiya gibi takip olunuyordum. Hakkımda vur, tut, emirleri verilmişti. Fakat ben bir şaki değildim.

Halam her şeyi biliyordu. Fakat bana söylemek istemedi...

Bu millî Romanımız gelecek sayıda bitiyor. " O Bir Günahkâr Değildiyi „ genç yazıcılarımızdan Umran Nazif Yiğiterin (Yarım Ay) için hazırladığı:

TANGONUN ÖLÜMÜ

takip edecektir. Muharrir bu romanı hakkında diyor ki:

Vicdanımın ve ahlâkımın henüz hiç birşeyini kaybetmemiştim. Olan bitenlerin hepsi gözlerimin önünden bir hamlede geçtiler. Ben, devleti kabahatlı buluyor; hükûmetin körükörüne tuttuğu bu yolda birgün nasıl olsa devrilip gideceğini görüyordum. İşte koskocaman bir belâ tufanı! Cepheler ateş içinde, düşman adım adım değil, bir sıçrayışta fersahlarca mesafe alarak yurda doluyor. Yurdun içerisi ise eşkıya ile sarılı. Cepheden arta kalan beş on jandarma, bu belâlı heriflerle uğraşıp duruyor. Lâkin ne oluyorsa millete oluyor.

Her halde jandarmalara yardım etmek daha insanî; ve daha faziletli bir vazife idi. Arkadaşlarıma seslendim. Bizim de makanizmalar işlemege başlayınca şakiler şaşırdı. Jandarmalar güvence düştü. Biz, sırtı biraz geçince eşkıyayı tamamile arkadan ve yandan sarmıştık. Artık onlar için kurtuluş yoktu. Ne yazık ki onlar da zavallı Anadolu çocukları idiler. Ölümlerine içim razı olmuyordu.

— Arkadaşlar teslim olunuz! Beyhude canınıza kıydırmayınız!

Diye bağırıyordum. Onlar ne düşünüyor, ve hadiseleri nasıl buluyorlardı bilmem?.. Bir kısmı bize doğru cephe aldı. Sıkı bir ateş açtılar. Anladım ki teslim olmağa niyetleri yok. Ölmiyecekleri yerlerinden vurulmalarına dikkat olunmak üzere, bizimkilerin de sıkı bir şekilde ateş etmelerini söyledim. Yarım saat sonra ateş kesilmişti. Vurulan vurulmuş.. vurulmayanlar teslim işaretini çekmişlerdi.

Jandarmalar, zaferi kazanmış kartallar gibi üzerlerine çullandılar. Yaralı, sağlam demediler cümlesinin ellerini kollarını sımsıkı bağlayıp önlerine kattılar. Ondan sonra da kendilerine yardım eden bu meçhul kuvvetin kim olduğunu soruşturmağa başladılar. Uzaktan bir onbaşı sesleniyordu :

— Hemşeriler siz kimsiniz? Nesiniz, başka kazanın jandarması mı? yoksa siz de başka bir koldan gezen başka bir çete misiniz? söyleyin zabit soruyor?

Cevap verip vermemekte tereddüt ettim. Ve nihayet ben de karşıya seslendim.

— Ne jandarmayım, ne de eşkiya. Bir namus haydudunu kovalayan, ve fakat bir şaki gibi de kovalanan bir Türk oğluyum. Kendi yurdumda kendi namusumu korumaya şahsen mecbur olduğumdan çok müteessirim. Lâkin ne çare kader böyle imiş, elbet bugünlerin bir sonu vardır.

Günlerce böyle mecnun gibi dolaştım!.. Ne bir tutan....

◆

№ : 13

◆

YAZAN :

CEMAL ATAÇ

◆

Onbaşı bu sözlerimden olgun bir mana çıkaramadığı için, elini havada başının üstünde savurarak uzaklaştı. Bir daha sesi çıkmadı. Başlarındaki zabit de merak edip bizi kendisi sorup anlamak istemedi. Nesine lâzımdı. O başını ve şerefini kurtarmış, işini görmüş, muvaffak ve muzaffer olmuştu. Gerisini araştırıp da başına yeni bir gaile çıkarmak istermi ya? Çekip gittiler. Bizde ormanların içine daldık.

Günler haftalar geçiyordu. Artık can sıkıntısından bunalıyordum. Ormanların serin havası, buz gibi kaynakları, çobanların körpe kuzuları bizi eğlendirmiyordu. Yanımdaki arkadaşlarımın hepsini birer birer gönderdim. Tek başıma kaldım. Tenha kırlarda yalnız kalmak nekadar hüzünlü bir hal oluyor. Bunu anlamak için mutlaka yaşamalıdır. Yoksa anlatmak kabil değildir. Sabahlar sarı bir alev meraretile akşamlar mor ve matemli bir acı rikkatle insanı öyle derin yerlerinden sarıyor ve kavuruyor ki.. her ağacın dibinde, her kaynağın başında, her otun üzerinde oturup ağlamak ihtiyacını insan yenemiyor.

Günlerce böyle mecnun gibi dolaştım. Ulu orta geziyordum. Ne bir tutup nesin? diyen; ve ne de ne arıyorsun? diye bir yol gösteren oldu. Yakalanıp bir yere götürülmeği adeta bekliyordum.

Bir gün kuytu bir orman köşesinde uyumuştum. Kalçamın üzerine kuvvetli bir tekme indirildi. Uyandım. Yanımdaki tüfeği aradım. Benim bu hareketime, karşımdaki iri yarı bir adamın kahkahası cevap oldu. Başımı ona çevirdim.

— Sersem, öyle budala gibi ne yüzüme bakıyorsun? Silâhını yere bırakıp uyu da, sonra silâha davranmaya çalış. Kalk bakalım şöyle bir vaziyet al! Nesin ve ne arıyorsun ?

Her halde hayırlı bir meret değilsin. İpten mi kaçtın? jandarmadan mı kurtuldun? yoksa cebhe bozgunlarından mısın?

Son söz, bütün muhakememi yerine getirmişti.

— Cebhelere ne olmuş ki? Diyebildim.

O daha katı bir gülümsemeyle:

— Ne olacak? Enver paşa hepsine birer tüy dikti; her tarafı açıp çözdükten sonra da, defolup kaçtı. Düşman yürüyebildiği kadar yürüdü. Canı nerede iste-

"Tangonun Ölümü„ hakikatin romandır; onu zengin hayâl menbalarından fışkırmış muhayyel vakalarla dolu zannedenler inkisarı hayâle uğrayacaklardır. "Tangonun Ölümü„ muhitin kötü tesirlerini idealist bir insan üzerinde göstermek.. "İnsanı kötü yapan muhittir„ sözünü tevsik etmek.. ve muhtelif zaman ve devirlerdeki ahlâk, namus telâkkilerini anlamak; bir tarafta namuslu bir insanın "Tango„ diye yüzüne tükürülürken, diğer taraftan işlerine yaradığı için namussuz kimselere fazilet timsali diye iltifat edildiğini aydınlatmak için yazılmıştır.....

diyse orada durdu. Şimdi de mütareke yapıldı. İstanbula da girecekler.

— Ne diyorsun, ne diyorsun? Diye üzerine atıldım, o geri geri çekildi.

— Dur, be, delirdin mi? Cebheleri bukadar ateşli yürekle düşünen adamın silâhı omuzunda bu dağlarda ne işi var! dedi.

Ben, ümitsiz ve meyus bir halde gevşedim. Yesim ve teessürüm o kadar çoktu ki, sanki bütün cebhelerin bozulmasına sebep ben olmuşum gibi, içimde acı ve yakıcı bir his hasıl oldu. Ateş gibi bir ter bütün vücudumu sardı. Olduğum yerde yıkılıp kaldım. Ve yaşlı gözlerimle etrafıma bakındım; yirmi kadar silâhlı insan hep bana bakıyorlardı. Benimle konuşan adam gelip yanıma oturdu:

— Arkadaş! sen ne tuhaf bir adamsın. Cebhelerin bozulmasından sana ne? o gözleri kör olası herifler utansınlar. Ne yaptılar yaptılar, nihayet memleketi kuşa benzettiler. İngiliz gâvuru girdiği yerden bir daha çıkmaz. Elde avuçta bir Anadolu mu kalmıştı. Onu da işte şimdi kaptırdık. Ne olacak haydan gelen huya gider?.. Eskiden aldıkları toprakla gözleri doymamış, ha babam yürü, ha babam yürü Avrupaların ortalarına kadar gitmişler...

Herif lâfı uzatıyordu. Fakat, ne söylediğini ben dinlemiyordum bile Neden sonra:

— Haydi kalk, yürü bizimle gel, yoksa seni jandarmalar buralarda yaşatmaz temizlerler; dedi.

— Siz kimsiniz ve nesiniz, ben sizinle niçin ve nereye gideyim?

Benim sözlerime hep bir ağızdan bir kahkaha savurdular: «Bu adam, mutlaka delirmiş olacak!» der gibi biribirlerine kaş göz işaretleri yaptılar, birisi benim kolumdan tartaklayarak:

— Hey kendine gel! Biraz etrafa kulak ver. Harb bitti. Ordular dağıldı. İngilizler Eskişehire kadar geldiler. Yunanlılar İzmiri aldı. Fransızlar Adanada, sen bırakıldığın yerde mi otluyorsun?

Anadoluya Mustafa Kemal geçmiş; ordu yapacak, muharebe kuracakmış. Padişah onu idama mahkûm etti. Artık ne yurd kaldı, ne de yurdluk. Biz de silâhı omuza vurunca dağlara çıktık. İçerideki Rum kopilleri ne namus bırakmış, ne ırz! Anladınmı şimdi?

Biz de senin gibi nereye gideceğimizi bilmiyoruz. İşte istersen gel bize katıl, silâhın da var. Eğer yiğitliğine de güvenilirse, sana da bir çıkar bulunur.

Başımı önüme eğdim; fena bir rüyadan uyanır gibi yüreğimi yoklamaya başladım. Düşüncelerim derin ve acı idi. Bilmem.. herhalde pek karışık şeyler düşünüyordum. Farkında olmadan onlara katılmış gidiyordum.

***

Ben, bu soyguncu çetesile bir aydan fazla dolaştım. Herifler beni âdeta bir tutsak gibi taşıyorlar; geceleri de nöbetçilerinin gözleri önünde yatırıyorlar. Ayrılmak istiyorum bırakmıyorlar. Ne yapmak istediklerini söylemiyorlar. Mamafih benimle gezdikleri müddet zarfında bir canavarlıklarını görmemiştim. Ne köy basıyor, ve ne de ev soyuyor, yol kesiyorlardı. Köylere ancak yiyecek temini için beş on kişi gönderiyorlardı.

Başlarındaki adam pek de kötü yürekli bir insana benzemiyordu. Fakat memleketinin düştüğü vaziyet onu şaşırtmış, ne yapacağını bilmez bir hale getirmişdi. Belki de bundan dolayı, başına topladığı bu bir sürü ipsizle dağlara düşmüştü. Okur yazar bir adam olduğu da görülüyordu. Bazan Nahiye müdürlerine, Kaza kaymakamlarına mektublar yazıyor. Onlara kâh çatıyor, kâh çıkışıyor, rastgele şundan bundan bahisle emirler veriyordu. Ben, bu adamın henüz bozulmamış bir vatan adamı olduğuna kani olmuştum. İstikametini tayin edememişti. Bunu iyi bir yola sokmak daha kabildi. Bunu düşünerek kendisine sokulmaya, ve samimiyet göstermeğe, itimat telkin etmeğe çalıştım. Çok sürmedi maksadımda muvaffak olmuştum. Candan iki ahbap olmuştuk. Akşamları iri çam ağaçlarının dibine uzanıyor, uzun uzadiye konuşuyorduk. O, devlet adamlarına atıp tutuyor, kumandanları çekiştiriyor, hepsinin satılmış adamlar olduğunu söylüyordu. Böyle konuşurken birgün:

— Çok iyi söslüyorsun; silâha sarılıp namuslarımızı kurtarmaktan başka çare yok!.. Baksane bizim gibi düşünen adamlar da eksik değil. Senin anlattıklarına göre İzmirde, Aydında, Balıkesirde şurada burada halk ve kalan askerler hep silâha sarılmış; çeteler halinde düşmanla vuruşuyormuş. Mustafa Kemal Paşa, Erzurumda milletin murahhaslarını topluyor bir çare arıyormuş. Demek ki Türkiye henüz mahvolmamıştır. Vatan sevenler, kahramanlar ve temiz yürekliler daha tükenmemiş. Hep bir araya gelsek, biz de onların yanına gitsek, silâhlar birleşse, böylece daha kuvvetli olarak düşmana karşı dursak, olmaz mı?

— Doğru, doğru amma hemşerim güvenilir mi ya? Kim bilir?.. Bilmem ki vallahi ne yapacaklar?

Sözlerinde bir karar yoktu; tereddütler içinde idi. Biraz daha onu okşamak ve ikna etmek mümkündü. Sözü burada bırakarak birkaç gün bu mevzua dönmedim. Birgün kasabaya yolladığımız bir atlı geri geldi Tütün ve sıgara getirmeye gitmişti; atından iner inmez koynundan bir kâğıt çıkarıp uzattı:

— Şehirde bu kâğıdı dağıtıyorlar, cami duvarlarına, sokak başlarına da yapıştırmışlar diye!.. ilâve etti.

İkimiz birden kâğıdın üzerine koyulduk. Bu Erzurum kongresinin beyannemesi idi. Mustafa Kemal Paşa milleti müdafaaya ve memleketi kurtarmağa davet ediyordu. Eli silâh tutan, yurdu seven adamları çağırıyordu. Bunu vesile ederek ben tekrar sözü açtım:

— Arkadaş! işte namus yolu; işte kahramanlık ve yegitlik yolu budur; dedim. Gidelim Mustafa Kemal Paşanın emirlerine girelim. O, Sıvasa.. oradan Ankaraya gelecekmiş; biz ona doğru gidelim. Nerede karşılaşırsak, orada emrini isteyelim.

O, yüzüme dik dik baktı ve:

(Arkası var)

Zati Sungur

— Başı 17 inci sayfada —

oyunları göstermek için vesaite ihtiyaç vardır, bu da çok paraya mütavekkıftır.

4 — İlmî tecrübe. Bunların içinde manyatizm, ispiritizm, ve fakirizm meslekleri vardır.

Ben, bu dört kısmın Profesörüyüm.

Avrupada bunların hepsini başaran artistlerin yekûnu benimle beraber 6 kişiye inhisar etmektedir.

— Bu garip sanatın sizde mühim hatıraları var mıdır?

— Bunu hiç sormayın!... bir tanesini söylesem kâfidir.

Arjantinde temsil veriyordum. Tiyatro her akşam hıncahınç dolu. Bir hafta sonra proğramı değiştirdim. Yanımda çalışan bir kızı destere ile ikiye bölecektim.

Kızı kestim. Baş bir tarafta, ayaklar bir tarafta. Herkes heyecan içinde. Tam bu sırada bir tabanca sesi duyuldu ve kurşunlar sahneye düştü.

Tabanca atan adam yakalandığı vakit ne dese beğenirsiniz?

Meğer bu kestiğim kız hoşuna gitmiş, ona aşık olmuş. Onu iki parça edince: « vay, güzel sevgilimi kesti » diye beni öldürmek istemiş.

***

— Vatanınıza, 20 sene ayrıldıktan sonra tekrar kavuştunuz. Büyük inkılabımız hakkında ne düşünüyorsunuz?

— Türkiyedeki inkılâbın ne demek olduğunu bilmeyenler, bana gelip sorsunlar.

Bu ne büyük terakki! İnsan bu terakki karşısında aklını oynatacak.

20 senelik vatan hasretinden sonra yurdumu çok değişmiş ve güzelleşmiş buldum.

Artık bu uzun vatan hasretinden sonra Avrupaya gitmiyeceğim.

Yabancıları hayrette bırakan sanatımı, vatandaşlarıma göstereceğim.. ve bu seyede memleketin birçok yerlerini gezeceğim. Ondan sonra bu sanatı terkedeceğim.

Ve kabil olursa radyo ve elektrik ticaretile iştiğal edeceğim.

Kendisine veda ederken bana cebinden bir resim çıkararak:

— Bu resim bence çok kıymetlidir: yad ellerde olduduğum senelerde, elime geçen Türkçe gazetelerde, Taksimdeki bu abideyi görür ve daima:

— Ah! bir kere vatanıma kavuşsam da de bu abidenin mukaddes topraklarına yüz sürerek önünde bir resmimi çektirsem, derdim.

Gönüllerimizin Esrarı

— Başı 9 uncu sayfada —

—Kesranın kızı, Ispartalı bir kahramana âşıktı. Onu, Persepolis sarayına getirmek için, babasının milyonluk ordularını da üç aylık yola gönderdi, Atinaya saldırttı!

Diyordu. Bütün Yananistan, bu sözlere başla, gönülle inanıyordu.

Yunan zekâsının bulduğu aşk: şiir, edebiyat, tiyatro, musiki, resim ve heykeltıraşlık gibi sanatları yarattı. İki bin beş yüz senedenberi dünyaya gelen zekâlar, bu Yunan mirasını işlemekten başka birşey yapamıyorlar , « aşk » ın yerine yeni bir mevzu yaratamıyorlar. Aşkı boğarak hayata hükmetmeğe çalışan Hıristiyanlık, Müslümanlık ve komünistlik de kendi cehaletleri içinde boğuldu, kaldı. Bugün, Yunan zekâsının fikir ve gönül yollarından gidiyoruz. «Platon» un tasavvur ettiği gibi herşeyin «kemali bulmuşunu» arıyoruz!

Her devrin felsefe ve sanatı, aşkı kabul etmişti. Yalnız, «aşk» ın tarifinde fikirler biribirine uymuyor, «tarife girmez his»,! aşk oluyordu. Dünyaya Dr. Freud gelinceye kadar da böyle inanılıyordu. Freud, aşkı inkâr etmedi. Yalnız, vücudun fiziyolojik ihtiyaçlarının tatmin edilmemesinden çıkan bir hastalıktır, dedi. Bu iddia, çok sertti.

Acaba edebiyat ve sanat, iki bin beş yüz senelik bir hastalığın hezeyanları mı idi ?

Freud, bu sualin cevabını bulamıyordu. Çünkü, hem Homer'den bugüne kadar gelen büyük zekâların edebî eserlerini inkâr etmek lâzımdı, hem de her sanatkârı bir hasta tanımak şarttı. O zaman, Freud'da listenin başına geçebilirdi. Onun Pisikanaliz'i, bizim eski dervişlerin metafizik tahlillerinden o kadar farklı değil.

Yunanlılar, aşka «yaratıcı irade» sanatını veriyorlardı. Freud, buna ruhî bir hastalık, diyordu. O halde, bu aşk hastalığının hayatı idare ettiğini söylemek doğru olmaz mıydı ? İlim, eserle belli olur: Aşkın eserleri ortada! Aşk, ister Freud'un dediği gibi bir ruhî hastalık olsun, ister komünistlerin iddiaları gibi fazla gıdanın bir gençlik tatmini hırsından ibaret bulunsun, bu, vardır. Erkekle dişinin normal birleşmesinden başka birşeydir, de !

Şimdi, meseleyi açıkca vaz edebiliriz: Aşk nedir ?

***

Kim, bu sırrı anlamak istemedi? Göte dünya ilmini okuya okuya aşkı öğrendikten sonra, genç bir âlim sıfatına girmiş, genç bir kızı sevmişti. Faüst aşkın en geniş bir tarifidir : « Aşk, bir genç kızın gönlünde saklıdır. » Bu kız, bir melâike kadar masum ve temiz olmazsa, aşk ölür. Seveni de, sevileni de öldürür. Bu romantik aşk, Şekispirin "Romeojüliyet„ inde, İranla Türkiyenin «Kerem ile Aslı» sında da böyleydi. Çünkü, hepsi de Platonun aşk felsefesine dayanıyorlar, o felsefenin hayatını yaşatıyorlardı. Buradaki genç kız, atletik bir güzellikti.

Eski Yunan şairleri, Platon'un tesiri altında değillerdi. Güzel kadını seviyorlar, aşkı da genç kız, genç kadın inhisarından çıkarıyorlardı. Yalnız, Atinanın güzel kadını da heykeltıraşın aradığı mütenasip vücut değildi. Belki, vücudunun güzelliğini, sesinin, sözünün, gülüşünün, yürüyüşünün, bakışının ahengini verebilen kadındı. Bu kadın, « atletik bir güzellik » ten evvel bir güzellikti.

Bütün dünya sanatkârları, eski Yunanın bu iki tezine göre, aşkı anlamışlar, onu anlatmak istemişlerdir. Her iki tezin de büyük üstatları yetişmiş, cerhedilmez esaslarla ana inanışlarını hayata geçirmişler, insanları da bu ana inanışlara inandırmışlardır.

Eğer, bu iki tezdeki (Seven kadın) ın mahiyetini anlayabilirsek, aşkı öğrenmiş oluruz.

Genç kız aşkı, kızın içinden kopan bir harekettir. Bu kız, bir gence âşıktır. O genç, yalnız güzel bir erkektir; boyludur, kuvetlidir, atletiktir. Bu iki genç, atletik birer güzellik sayılırlar. Onun için, biribirlerini severler!

Bu, materyalist bir aşktır. Çünkü, insanda bu maddeden başka bir güzellik aramaz, bir cazibe bilmez. Yalnız, bu genç kız aşkı da her genç kızda yoktur. Ancak, estetiğin güzel kabul ettiği en güzel genç kızlarda böyle bir aşk bulunur.

Bir gün, bir Plâtoncuya sormuşlar:

«— Bu aşk, genç kızın neresinde saklıdır, madde gösteriniz ?»

Cevap meşhurdur :

«— Ruh, hayata gelmezden önce, herşeyin kemalini görmüştü. Aşk ta bunlardan birisiydi. Bugün, herşeyin kemaline kavuşmak hasretiyle yaşıyan ruh, genç kızda «güzelliğin» KEMALE yakın gelişini göriyor, ona kavuşmak istiyor.

Aşk, budur. Genç kızın güzelliğinde saklıdır. Bu güzellik de maddedir!»

Ruh, seviyor. Fakat, genç kızın ruhunu sevmiyor. Maddesini seviyor. Yalnız, bu sevda da şehvete dayanmaz. Çünkü, bu aşk da tam, kemale gelmiş bir aşk değildir. Plâtona göre, hayatta herşey kemale doğru gider. Kemal, bu hayatta yoktur. O halde, genç kızın aşkı da asıl aşk hasretine yana yana sürecek, böylece sönüp gidecek ! Biliriz ki bizim Aslı, Keremin vuslatına kavuşmadan yanmıştı !

Bu aşka hiyanet ederek bir yudum şehvete kavuşanların hepsi de birer birer felâkete, hayatın en kötü ıstıraplarına uğramadan kurtulamıyorlar. Tıbkı olmamış meyvadan gelen hastalık ve zehir gibi !

Eski Şark ve eski Garp, Plâtonun bu genç kız aşkını (manevi bir aşk) sanmıştı. Ona, ilâhî aşk ismini de vermişti. Halbuki, bunun maneviyatla, ruhla hiçbir alâkası yoktu. Sevilen, maddeydi. Genç kızın yüzü, gözleri, saçları, kalçaları, göğsü, bacakları ve herşeyi idi.

Bu genç kız aşkı tezindeki «seven kadın» ın mahiyeti anlaşılıyor : Bu, bir heykel güzlliğidir !

Bu felsefe, şiir ve edebiyata girince, eserde yaşadığı gibi insanların hayatlarında da yaşamağa başladı. Hayat kanunlarile de karşılaştı.

İnsan, içinden işleyen bir dinamodur. Kendisini ve cinsini yaşatmak, yaradılışa karşı koymak hasretini çekiyor. Büyük sanatkârlar da kendilerini bu gayeye vermişler. Birşey buluyorlar, insanların bu hasretini azar azar tatmin ediyorlar. Her sanatkâr, Plâton fikrinin yaşayış tarzını aramak mecburiyetinde idi. Plâton aşka göre bir hayat şekli araştırıldı ve nihayet yaratıldı.

Bir evlenme vuslatına dayanmayan bir aşk, insanın tabiî akışına aykırı düşüyordu. Sonra, sevilen aileyi de kökünden yıkıyordu. Normal bir erkek, hem bir genç kızı sevecek, hem de bir genç kadının kocası olacaktı. Çünkü, sevgiliye nikâh düşmezdi. Hayatın akışı ise, vuslata ve nikâha dayanırdı. Eğer hayatta böyle bir hasret olmasaydı, insan nesli çoktan erimiş, bitmişti.

Plâtonizim, hayatla uyuşamayınca, aşkı da bir Martyre maddesine çıkardı. Seven, nesilsiz kalacak ve ölecekti. Hem genç kız, hem erkek, bu akıbete mahkûmdu.

— Devam edecek —

%50 Tenzilât Fırsatını Kaçırmayın:

Önümüz Yaz. Tatil mevsimi geliyor. Bu aylarda size en güzel arkadaş güzel kitaplardır.

Heman (Resimli Ay) dan kitap katoloğunu isteyiniz. Seçtiğiniz kitapların yarı parasın gönderince, bunlar elinizdedir.

SPOR

Dokuzuncu İdman Şenlikleri

Atatürkün Anadoluya ayak bastığı büyük gün, şehrimizde büyük tezahüratla kutlulanmıştır.

Bu münasebetle şehirimizde büyük spor tezahürleri yapılmış; İstanbul mıntakasına dahil kulüpler, mektepler Taksim abidesine merasimle çelenk koymuşlardır.

Bu büyük gün münasebetile dokuzuncu idman şenlikleri de, Taksim stadyumunda yapılmıştır.

İdman şenlikleri dolayısile binlerce insan Taksim stadyumuna koşmuş; stadyum ender görülür bir kalabalıkla, adım atılmayacak bir hal almıştı.

İdman şenliklerinde şehrimizde bulunan Saylavlar ve Generaller, vali Muhiddin Üstündağ bulunmuşlardır.

Şenliklere geçit resmi ile başlandı. Şehir bardosu bu yürüyüşe iştirak ettirilmişti.

Taksim abidesine çelenk götüren mektepliler

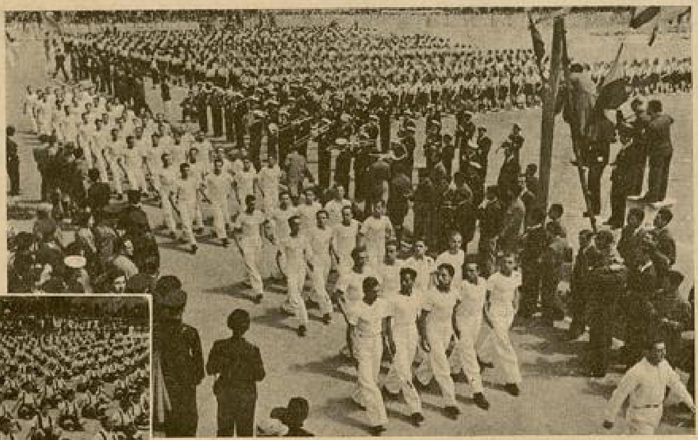

Dokuzuncu idman şenliklerine iştirak eden erkek talebenin düzgün yürüyüşleri

Dokuzuncu idman şenliklerine iştirak eden kız talebenin beden hareketleri

Geçit resminde 1500 kız, 2000 erkek talebe bulunmuştur.

Muntazam kıyafetlerle yapılan geçit resmi, uzun ve devamlı bir surette alkışlarla karşılanmıştır.

Geçit resminden sonra, bayrak çekme merasimi yapıldı. Bu sırada stadyumu dolduran binlerce kişi hepbirden istiklâl marşını söyledi.

Kızlar siyah külot, beyaz kısa kollu fanila giymişlerdi. Cumuriyet kız orta mektep muallimi Mübeccel tarafından jimnastik hareketleri yaptırılmıştır.

Kızların yaptıkları güzel hareketler takdir edilmiş, uzun uzun alkışlanmışlardır.

Kızlar sahadan çekilerek yerlerini erkek talebeye bırakmışlardır.

Kadıköy orta mektep muallimi Recai, erkeklerin jimnastik hareketlerini idare etmiştir.

Erkek talebe beyaz pantalon, beyaz fanila giymişlerdi.

Erkeklerin beden hareketleri **yirmi** dakika devam etmiş, onlar da bu hareketlerinden dolayı takdir edilmişlerdir. Dokuzuncu idman şenlikleri de bu suretle nihayet bulmuştur.

Mevsimin İlk Kürek Yarışları

19 Mayıs spor bayramının en büyük hareketlerinden biri de Bebekte yapılan kürek yarışları olmuştur. Mevsimin çok erken olmasına rağmen, kürekçilerin bu musabakalar için sarfettikleri gayret dikkate şayandır.

Birinci musabaka klâsik bir çifte olarak yapılmış, buna Galatasaray, Beykoz, Fenerbahçe, Güneş takımları girmiştir.

Galatasaraydan Bedii, çetin bir yarıştan sonra büyük rakibi Fenerbahçeli Seyfiyi, bir buçuk futa boyu geçmek suretile, mağlûp etmiştir.

İki çifte klâsik tekneler yarışını Beykoz takımı kazanmıştır.

Eski sistem iki çifteler arasında yapılan yarış ta heyecanlı olmuş, bu musabakayı da Beykoz takımı kazanmış, Galatasaray ikinci olmuştur.

Günün en mühim yarışı klâsik dörtlük yarışa Galatasaray, Beykoz, Güneş takımları girmiştir. Geçen sene İstanbul ve Türkiye birincisi olan Galatasaray takımı, kısa bir çekişmeden sonra üç futa boyu gibi büyük bir fark yaparak bu yarışı kazanmıştır. Beykoz ikinci, Güneş üçüncü olabilmiştir.

Beden Kültürü Davasının da Başkumandanı Odur!..

İstanbul Spor Mıntakası geçen sene zarfında muhtelif şubelerde muvaffakıyet kazanmış kulüp ve sporcılara, büyük bir merasimle mükâfat dağıttı.

Büyük önder Atatürkün Samsuna ayak

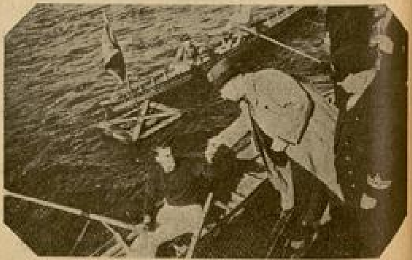

Klâsik bir çifte birincisi Galatasaraydan Bedi Refik

bastığı tarihî tesit maksadile yapılan spor şenlikleri günü olan 19 Mayıs, bundan böyle en büyük spor bayramı olarak her sene daha muntazam ve daha parlak bir şekilde kutlulanacaktır.

Taksim stadyumunda yapılan bu merasimde, Türk Spor Kurumu genel sekreteri Nizameddin Kırşan, bu münasebetle güzel bir nutuk söklemiş, memleketin spordan, ve onu yapan gençlikten neler beklediğini pek parlak bir surette ifade etmiştir.

Türk spor tarihinde parlak bir hatıra olarak kalacak olan bu nutku : aynen yazmağı; ve onu daima örnek olarak gözlerimizin önünde bulundurmağı faideli bulduk :

«Spor davasının memleket mikyasında ilk adımı attığı günlerdeyiz.

Memleketin kuruluş ve kurtuluş davasının ilk adımı bundan on beş yıl önce 19 Mayısta atılmıştı.

Spor ki ! yurt korunmasına güzel, devamlı ve çetin bir hazırlıktır.

Spor ki; ulusal sağlığın ve varlığın bir güzel görünüşü, devamlı bir güreşidir.

Ona yaraşan bayram günü böyle bir gün olsa gerek...

Türk sporu, kuruluş, ilerleyiş ve gelişmeye Samsunda ayak basıyor.

Atatürkün sporcu çocukları! memleketin spor davasına böyle büyük bir başlangıç kısmet oluyor.

İlerleyiş te öyle eşsiz olmalı. İlerleyişimizde, bu başlangıça lâyik olmalıyız.

Spor eğlence ve süs değildir. Ödev ve mes'uliyettir. Yurdsal korunma, ulusal sağlık, işte sporda ülkümüz.

Cumuriyeti bize emanet eden Atatürke tekrar cevap vermeğe geldik. Bu emanetin kudsiyeti kadar mes'uliyetinî de.. şerefi kadar zorluğunuda anlamış bulunuyoruz. Emniyetine lâyikiz. Teveccühüne her zaman lâyik olacağız.

Bunu alışılmış bir din gibi, klişeleşmiş bir söz gibi değil, gönlümüzün sıcağile her zaman taptaze bir and olarak tekrarloyoruz.

Kime, nasıl söz verdiğimizi biliyoruz. Dünyanın en büyük adamına, dünyanın en güzel andını içiyoruz.

Güvenemiyen, kavrayamıyan, saflarımıza girmesin. Biz memleket davası üzerindeyiz.

Bu davanın saflarında etten, kemikten, fakat tunçlaşmış Memetcikler olmasını bileceğiz !

Memleket davasında her yurddaş kalbini, ve kafasını verecek.. biz sporcular üstelik vücudumuzu da hazır bulunduracağız.

Biz sporcular bu yurt uğrunda dövüşüp ölenlerin.. başarıp kuranların, bize bıraktıkları emanetlerin bekçileriyiz.

Sporcu demek bu bekçi demektir.

Zekâmız, ona göre uyanık; duygumuz ona göre tetik, kolumuz, ona göre çevik olacaktır.

Burada âdet yerini bulsun diye, bir merasim için toplanmadık. Gönüllerimizi doldurmağa, saflarımızı kenetlemeğe geldiğimizi bilelim. Bizim saflarımızın da başı, O!.. Her memleket davası gibi.

Beden kültürü davasının da Başkumandanı odur.

Yıllar süren dağınıklığı bırakacağız. Başkumandanın verdiği emre uyacağız.

Bu emir: ileridir..

Sporcuyu: bir kulübün rengini, formasını, rozetini taşıyıp ta, yalnız spor sahasında kolunu, bacağını kuvvetlendiren, bir heveskâr, hünercik sahibi olarak tanımayoruz.

Sporcu, vatan inşasının plânını çizmekten, taşını taşımağa kadar her safhasında vazifesi olan. iş almaya hazır bulunan aziz bir varlıktır.

Bize bağışlanan bu mazhariyetin kadrini, bize düşen mes'uliyetin yükünü bilmeliyiz.

Davamız, büyük günün, 19 mayısın beşiğinden başını kaldırıyor.

19 mayıs Türk gencinin, Türk gücünün de bayramı oldu. Bayramımız kutlu olsun.

Yaşasın Türk gücü!.. diye, sözlerine nihayet verdiği zamanda pek haklı olarak, candan alkış toplamıştır.

O. Besim Koşalay

İstanbul ve Ankara Sporcuları bir arada.

Ankarada Spor

İstanbulun en kuvvetli üç takımı Ankarada ikişer maç yaptılar

Fenerbahçe Ankara Gücünü 1-3, Gençler Birliğini 1-0 yendi.

Beşiktaş Muhafız Gücü ile 1-1, Ankara Gücü ile de 3-3 berabere kaldı.

Ankara Gücü Galatasarayı 3-2 yendi.

Fenerbahçe ve Beşiktaş takımlarından sonra Galatasarayın Ankarada yapacağı maçlar merakla bekleniyordu. 1 Mayıs cuma günü birinci oyununu oynayan Galatasaray, Gençler birliğini 3-2 yendi.

3 Mayıs pazar günü Galatasaray-Ankara Gücü takımları saat 4 te alana çıktılar ve halkı selâmladılar. Hakem Beykozlu Burhan. Oyuna Galatasaraylılar başladı. çember içine aldılar. 5 inci dakikada Hamdinin çektiği korner, Galatasaray kalecisinin elleri arasında ağlara takıldı.

Dakika 11:

Fahri geriden aldığı pasla kaleye indi şüt.. top ağlarda.. Yaşar fevkalâde oyunile arkadaşlarını güzel bes iyor işte topu kaptı önündeki müdafileri atlattı ve köşeden sıkı bir şüt Galatasaray kalesini üçündü defa mağlup etti. Hücuma geçen Galatasaray Güç kalesini zorluyor; top şimdi Güç kalesi önünde hakem düdük çalıyor: penaltı. Galasaray illk gölünü penaltıdan atıyor. Vaziyet 3-1 birinci devre bitti.

İkinci devrede Galatasaray daha canlı bir oyun göstermeğe başladı.

Galatasaraylı Eşfak topla Güç kalesine aktı; kalecile karşı karşıya Kaleci Natık, Eşfakın ayaklarına atılarak muhakkak bir golü kurtarıyorsa da başına yediği tekmenin yara ve acısile bayılarak, hastaneye kaldırılıyor. Bundan sonra, Güç, fedakâr kalecisi çıktıktan sonra daha bozuk oynuyor. Galatasaraylılar Gücün bu durgunluğundan istifadeye çalışıyorlar ve Ankara Gücü kalesini sıkıştırıyorlar. Danyalın bir ortası Galatasaraya ikinci golü kazandırdı. Vaziyet 3 - 2 Güçlüler akında ve Galatasaraya penaltı. Gücün kaçırdığı penaltı Gala tasarayı dördüncü golden kurtardı, Oyunda 2 - 3 Ankara Gücünün galibiyetile bitti.

Türk Spor Kurumu genel sekreteri Nizamettin Kırşan

Ankara
Yusuf Ziya

Dikenli Çit

***

— *Başı 13 üncü sayfada* —

— Sahi mi Aylâ?

Dileğin gözlerinin içine baktım:

— Sahi Dilek...

Ortalığa bir sessizlik çökmüştü. Çocuklar, belirsiz bir şaşkınlığa düşmüşlerdi. İhsanın, gözleri parlıyor, dudaklarının kenarında kırık bir gülümseyiş titreyordu. Dileğe dönmüştü:

— Aylâ, sizin ziyafetinizi, bizden sakladı.

Dilek, İhsanın yüzüne bakınca, ürperir gibi oldu. Kelimeleri, çabuk çabuk söyliyerek:

— Kabahat onun değil, dedi. Benim, yalnız onu, çağırmakla yaptığım kabahatı örtmek istiyerek söylememiştir. Doğrusu çocuklar, size karşı çok mahcubum. Fakat o gece, sizi çağırsaydım bile, hiç eğlenemiyecektik. Çünkü kocamın, bir çok arkadaşı gelmişti. Biz Aylâyla bir köşeye çekildik. Adeta uyukladık. Kocam ve arkadaşları, derin bir iş bahsına dalmışlardı. Dayım da onlara uydu, bizi ihmal etti...

Dilek, büyük bir soluk alarak, sustu. İşi düzeltmek istemişti amma, İhsanın gözlerindeki pırıltı sönmemiş, dudaklarında o, gülümseyiş titriyor, Tekin, şeytan gibi gülerek, arasıra yüzüme bakıyordu.

***

Yemek bitmişti. Sofrayı toplamış, masa başında oturuyorduk.

Sevin, elindeki tepsiden aldığı bir fincan kahveyi, ustamın önüne bıraktı. Nazlı, çekingen bir sesle:

— Hocam! dedi. Biraz önceki vadınızı unutmayınız! Bugün, yazdığınız parçanın notasını verecektiniz...

Ustam:

— İyi ki hatırlattın Sevin. Unutacak, ve yalancı yerine geçecektim.

Bir dakika durdu, düşündü, sonra sordu:

— İçinizde nota yazısı güzel olan kim var?

Sevin, parmağile beni göstermişti:

— Aylâ, efendim.

Ustam bana döndü:

— Şu halde, Aylâyı rahatsız edeceğiz. Tekin çantamı sen almıştın galiba. Notalar onun içinde olacak.

Tekin yerinden fırlayarak, vestiyerin çengellerinde asılı duran çantayı getirdi.

Ustam, bana işaret ediyordu:

— Aylâ, yanıma gelir misin?

— Geleyim efendim.

Onunla, böyle ciddî konuşmak, ne kadar zor. Gözlerinin içine bakarken, kendimi unutmamak için dudaklarımı ısırıyorum.

Bir iskemle çekerek yanına oturdum.

O, yavaş sesle anlatıyordu:

— Bu şarkıyı yeni birşey sanmayınız. Bir köy türküsünü armonize ederek, bazı melodiler ilâve ettim hepsi bukadar.

Boş nota kâğıtları çıkarmıştı:

— Yaz bakalım Aylâ...

Küçük bir kâğıt parçası üzerindeki notalara bakarak yazmağa başladım. Birkac satır olunca, yazdıklarımı yavaş sesle söylüyordum. Bu, benim, her zaman ona söylediğim «Doğdu yine tan yıldızı» şarkısıydı.

Başımı kaldırdım:

— Çocuklar bu şarkıyı biz biliyoruz.

— Hangisi?

Diye sordular. İhsan gözlerimin içine bakıyordu. Görmemezliğe geldim!

— «Doğdu yine tan yıldızı»...

Tekin ayağa kalkmış, gözlerini süzüyor, ellerini uğuşturuyordu:

— Vallahi hocam, hu şarkıya bayılırım doğrusu. Hele, Aylâ öyle güzel söyler ki.

Ustam, şaşmış gibiydi!

— Ya!.. Aylâ bu şarkıyı güzel söylüyor demek, şu halde ona söyletiriz. Değil mi Aylâ?

— Emredersiniz hocam...

— Emir değil rica...

— Notayı temize çekeyim, siz çalarsınız ben söylerim olmaz mı hocam?

— Olur Aylâ nine...

Öyle yavaş söylemişti ki, dudaklarının oynayışından «Aylâ nine» dediğini anladım.

Bütün dikkatimle notayı kopye ediyordum. Çocuklar yavaş sesle konuşuyorlar. Dilek yanıma yaklaştı. Dirseklerini masaya dayayarak, kâğıtlara bakmağa başladı.

— Aylâ, biraz önce fena halde pot kırdım değil mi?

Onun söylediği gibi, yavaş sesle cevap verdim:

— Ne yapalım oldu.

— Çok müteessirim.

— Aldırma, üzülme!

— Tashih etmeye çalıştım amma.

— Üzülme Dilek, bu işi saklamaktan bıktım zaten. Meydana çıkarsa çıksın..

Dilek, sesini büsbütün yavaşlatmıştı:

— Sakın Aylâcığım, açığa vurma.

Başımı kaldırarak ona baktım. Bakışları yalvarıyor gibiydi.

— Beni dinle Aylâ...

Hiçbir şey söylemedim. Kulaklarımda dilegin «Sakın Aylacığım açığa vurma!» diye, yalvaran sesi çınlıyordu.

Dilek yanımdan çekilmiş, karşı koltuğa oturmuştu. Tekrar yazmağa başladım.

— Aylâ, yanlış yazıyorsun!

Ustam, kâğıtlara eğilmiş bakıyordu.

— Yanlış mı efendim?

Elimden kalemi aldı.

— İşte bak. Şu satırları tamamile değişik yazdın!

Yazdığım son satıra bakıyordum. Bir not bile yanlış değildi.

— Böyle olacaktı Aylâ.

Kâğıdın alt ucuna küçük küçük kelimeler yazıyordu, eğilerek baktım:

«Seviyorum, seviyorum, seviyorum»

Yüzüm yanıyor, gözlerimin önünde «seviyorum» kelimeleri ateşten kelebekler gibi uçuşuyorlardı.

Mırıldandım:

— Görecekler!...

— Burası da yanlış. Lâ değil, mi olacaktı. Nasıl şaşırdın Aylâ. Kabahat sen de değil Dilekte. Seni lâfa tuttu.

Yine yazıyordu.

«Yarın Boğaza gideceğiz. Taş çatlasa elimden kurtulamazsın. Benimsin»...

Ustam beni çıldırtacak!.. Küçük bir deli gibi, onun kolları arasına kendimi bırakacağım.

— Bunun sonunu ben yazayım mı Aylâ?

— Siz bilirsiniz efendim...

«İstersen vapurla, istersen otobüsle, yok bunlarla gitmek istemezsen, otomobille. Şimdi Boğaz tenhadır. Bizi kimseler görmez. Anlıyor musun Aylâ?, Taş çatlasa elimden kurtulamazsın. Yarın sabah saat sekizde Köprüde buluşalım».

— Nasıl oldu mu Aylâ?

— Evet efendim.

— Yanlışların bunlar. Ben şimdi ezberden çalarım. Eğer sen istersen notaları temize çekersin.

Kâğıtları katlayarak elime verdi ve ayağa kalktı;

— Eğer Aylâdan daha güzel söyleyen varsa gelsin.

Çocuklar hep bir ağızdan bağırdılar:

— Yok efendim Aylâ söylesin...

Ben de kalktım. Sarhoş gibiyim, dünyanın en nefis içkisi böyle başdöndüremez. Yanaklarımdan ateş çıkıyor.

Ustam piyanonun iskemlesine oturmuştu:

— Ben birkere çalayım dinleyin. Sonra sen de, benim çalışım gibi şarkıyı notasız söylersin.

İnce uzun parmaklı elleri, tuşlarda dolaşmağa başlamıştı.

Tuşlar, Anadolunun derdli yüreğini söyleyordu.

Sıcak salonda, rüzgârlar esiyor, yapraklar hışırdıyor, dereler akıyor, kuzular meleyor...

Arada bir hıçkırık sesleri duyuluyor, yoksul kadınlar ağlıyor.

Rüzgârlar yavaş yavaş dindi. Yapraklar kıpırdamıyor. Dereler sustu. Kuzular melemiyor.

Ustamın parmakları durmuştu. Başını kaldırarak gözlerime baktı:

— Söyliyeceksin değil mi Ayla?

(Arkası var)

No. 32 YARIM AY BİLMECE KUPONU No. 32

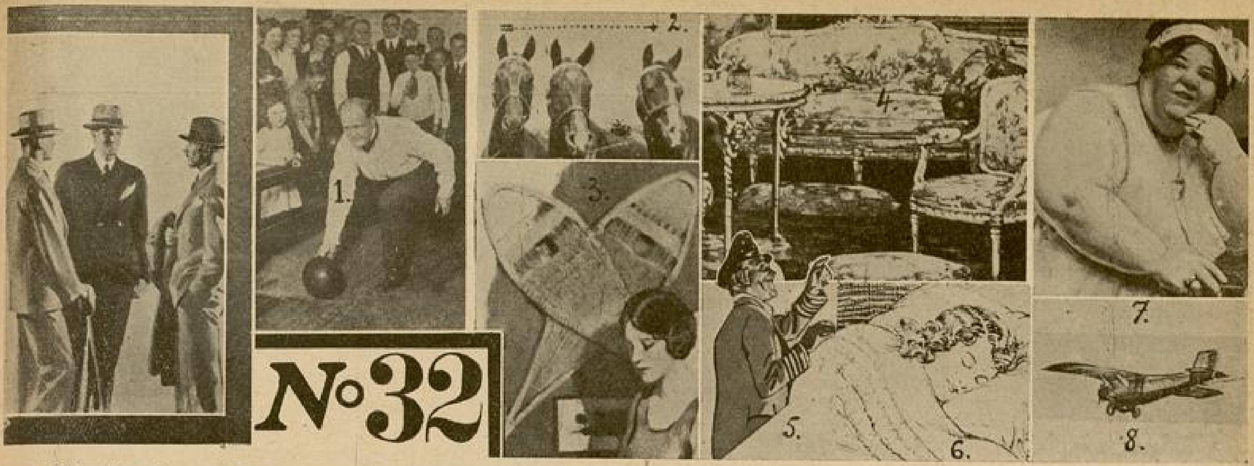

— Niyazi !.. Kaç gündür seni arıyorum, hiç ortalarda yoksun ?.. Ne ile meşgulsün yahu ?..
— Bilmiyor musun ?.. Biz iki kardeş . . . . na üye yazıldık; orada çalışıyoruz.

İki kardeşin nereye üye yazıldıklarını yukarıdaki resimlerin ilk harfleri göstermektedir.

Bu bilmeceyi doğru çözenlere armağanlarımız : Birinciye on gümüş lira; ikinciye beş gümüş lira; 3 - 10 cıya birer gümüş lira; 11 - 30 uncuya yüz kuruşluk birer kitap; 31 - 40 ıncıya dolmakalem, Joli Fam kremi, sabunu, tırnak cilâsı, rimeli; 41 - 60 ıncıya elli kuruşluk bir kitap; 61 - 70 inciye bir paket Bozkurt traş bıçağı, yarım düzine kurşunkalemi; 71 - 100 üncüye yirmi beş kuruşluk bir kitap.

30 uncu sayımızdaki bilmecenin doğrusu : **Hindenburg Zeplini'dir.**

Bu bilmeceyi doğru çözenler arasında çekilen kurada kazananlar :

Fotoğraf makinesi : İzmir Kokaryalı Azak sokak No. 23 evde Mustafa Şevket oğlu Coşkun. **Raket :** Ankara Cebeci, Osmanağa sokağı No. 167 Bayan Edibe Türgay. **Bir çift ayakkabı :** İstanbul Asmaaltı cambaz sokağında çul ve kaneviçe tüccarı Nazmi Zamanis yanında Remzi. **Yazlık şapka :** İstanbul Erenköy İncirlibağ sokağı No. 77 köşkte Türkân Recep Tüzün. **Yüz kuruşluk birer kitap :** Balıkesir ihtisas mahkemesi kâtibi Celâl oğlu Feridun. Ödemiş Zafer mektebi talebesinden 123 Tufan. Eskişehir istasyon caddesi Dilev sokak 5/A Mukaddes Esin. Sıvas Fevzipaşa okulu 281 Bulut Üzgün. Ankara Karaoğlan Tahtakale caddesi 36 Güzeliş terzihanesi Fazilet. Milâs Bay Fikret Safi kızı Metine Çankaya. Çine Madran caddesi 3 Nureddin kızı Güngör Gökçel. Pınarhisar Baytar binbaşı H. Ülkü kızı S. Ülkü. Samsun Millî emlâk sekreteri Neyir Yetkin. Diyarbekir lisesinde 196 Turhan Ata Buharal. Sıvas P. T. T. stajiyeri Nadir Coşkunsoy. **Jölifam kremi:** İstanbul Kültür direktörlüğünde daktilo Münire Hidayet. İstanbul Üsküdar İhsaniye Çit sokak 86 Neriman Cevat. İstanbul Haydarpaşa Prevantoryomunda daktilo L. Ünal. İstanbul Heybeliada Hamam sokağı No. 25 Seniha Fuat. İstanbul Bebek Şimşiryan apartmanı No. 2 Gülümser Ataman. **Necip tırnak cilâsı :** İstanbul Divanyolu Biçkiyurdu sokak No. 1 Zehra. İstanbul Kız lisesi 1489 N. Birgin. **Traş makinesi :** İstanbul Nişantaşı Bostan sokak 31 Necat Akdemir. İstanbul Maçka Vefa apartmanı No. 3 Fikret Şahingiray. İstanbul Fatih Atpazarı Aktar Yekta sokak 11 numara Niyazi Erim. **Traş sabunu :** İstanbul Erkek lisesi 376 Burhan. İstanbul Ramis Müstakil Tb. Bl. 1 yarsubay Edip Seviş. İstanbul Kadıköy 3 üncü orta okul 507 Haydar. İstanbul Üsküdar Selimiye Kışla caddesi 52 Nizameddin. İstanbul İnhisarlar İstanbul başmüdürlüğünde satış şubesinden N. Akman. **Yetmiş beş kuruşluk kitap :** Tekirdağ P. T. havale ve koli memuru İsmail Safa. Edirne Kız öğretmen okulu 407 Melâhat Kingan. Ankara Şengül hamamı yanında Arol sokak No. 4 Feride. Zonguldak Namık Kemal ilkokulu 186 Şükran. Tekirdağ Çınarlı sokak İbrahimbey caddesi No. 11 Ali Daim. Konya buğday eksperi Okkaş. Afyon lisesinde 741 Hüseyin Gürel. Samsun belediye evlenme memuru kızı Maide Özalp. Samsun Aldıkaçtı Şevrole acentesinde makinist Mehmet Çakın. Samsun erkek lisesi 691 Besim Tuzer. İzmir Basmahane Bedava sokak 53 Z. Hicran. Ermenak Posta müdiri kızı Jale Türe. Ankara askerlik dairesi hesap işyarı Osman kızı Bedia Çivril. Ankara Yenicami civarında Ulukapı caddesi 175 Bay Ali kızı Bedriye Erbil. Adana Ceza evinde Mehmet Dayı. Sivas orman mühendisi Sami oğlu Halûk Tanjü. İzmir Suluhan sokak 22 hırdavatçı Hüseyin Kızılağaç. Samsun Ziraat bankası memurlarından Bedi Nazlı. Samsun vilâyet daimî encümeninde kâtip Nimet Aydıner. Tarsus Amerikan kollejinde 277 Ahmet Köksaldı. **Elli kuruşluk kitap :** Tarsus Amerikan kolejinde 303 Celil Erel. Adana cezaevi Suphi Erbaş. Konya cezaevinde Ahmet. Ankara elektrik şirketinde Nezihe Buran. Ödemiş Mühendis Salâhaddin Gürsen kızı Neriman. Manisa İstasyon caddesi 74 Mafharet Ersöz. Keskin Foto Yüksek Niyazi Erdoğan. Tekirdağ telgraf muhabere işyarı Ali Evren. Balıkesir ihtisas mahkemesi kâtibi İsmail kızı Nedret. Ankara posta işleri şube 5 mümeyyizi eşi Müzeyyen Uras. Tekirdağ orta okul 833 İzzet Gökmen. Manisa kadastro fen âmiri kızı Müfide. Mersin kışla caddesi Atlas boyahanesinde Kadri Tarcan. Ankara Türk Hava Kurumu genel merkezi memurlarından Saime K. Yetkin. Kayseri bez fabrikası ticaret servisinde Enver Bayraktar. Sıvas silo direktörü kızı Şermin Hoşgör. Adana Erkek öğretmen okulu 693 Ulvi. Alaşehir komisyoncu Giridli Ali. Eskişehir şimendifer hastanesinde 4070 hemşire Fikriye Şencan. Tarsus orta okul 25 G. Ç. Ökten. Konya süel orta okul 4660 Nevzat Aktaş. **Yarım düzine kurşunkalemi :** İstanbul Kadıköy 1/14 Özgür Öktem. İstanbul Üsküdar Doğancılar Yeniyol 23 numarada Cenan. İstanbul Edirnekapı Devrişali mahallesi Taşmektep sokak No. 7 Kemal. İstanbul Samatya Demirciosman sokak 92 Cevat Öney İstanbul Büyükada Çınar sokağı No. 1 Selma Taylan. İstanbul telefon direktörlüğünde M. Güren. İstanbul Tıp fakültesi 572 Perihan Giray. İstanbul Halıcıoğlu M. Tunç. İstanbul Davutpaşa Yalıboyu 223 Nusret. **Resimli Ay muhtıra veya takvimi :** Ankara Yenişehir Ragıp apartmanı telefon memuru Hilmi Üstünbaş. Çanakkale ortaokul 713 Ali. Kütahya lisesinde 427 Nebahat. Samsun 19 Mayıs mahallesi Talimane caddesi 29 Halil Açıkgöz. Balıkesir Börekçiler mahallesi kor santralı karşısında No. 19 H. Duyar. Konya Hakimiyeti Milliye okulu öğretmeni Zekiye. İzmir Tapu dairesinde Füruzan Efsem. Samsun Ziraat bankasında Emine İnce. Samsun Fazılkadı ilkokulu 215 Neclâ Ertan. Samsun belediye memurlarından Naciye Aydınak. Turhal şeker fabrikasında elektirikçi H. Özarar. Edirne Noter Hilmi Tunçdan İlhan Sivas Lisesinde 85 Vasfi Erdemli. Samsun Yenikırbaç mahallesi Şemsi sokak 12 Cahit Koray. Tekirdağ Ertuğrul mahallesi Ay sokak No. 24 Kevser.

ON

SENE

GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar ve donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hale sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyice besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülünce, mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor. Bu temizleyici ve besleyici madde yalnız: yeni "TOKALON„ kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile az zaman da genç ve güzel bir hal alıyorlar

"TOKALON„ kreminin " Pembe „ renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise " TOKALON „ kreminin "beyaz„ renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON„ üzerine sürülen podra bütün gün kuvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON„ kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. "TOKALON„ ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsiniz.